

“มีคนจับตาดูอยู่จริงๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ใน
ประเทศไทย

AMNESTY
INTERNATIONAL

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเป็นขบวนการขับเคลื่อนรณรงค์
ระดับสากลที่มีผู้ร่วมรณรงค์กว่าเจ็ดล้านคน
เพื่อให้ทุกคนในโลกได้รับการคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชน
วิสัยทัศน์ของเราคือทุกคนควรได้รับสิทธิทุกประการตามที่
กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
และมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอื่น ๆ
เราเป็นหน่วยงานอิสระไม่ขึ้นกับรัฐบาล อุดมการณ์การเมือง
ไม่มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือศาสนา
และได้รับการสนับสนุนจากค่าสมาชิกและเงินบริจาคสาธารณะ

© Amnesty International 2020
เว้นแต่มีการระบุไว้ เนื้อหาใดๆ ในเอกสารนี้มีลิขสิทธิ์ตามหลักการอนุญาต Creative Commons
(อ้างอิงแหล่งที่มา, ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า, ห้ามดัดแปลงภาพหรือข้อมูล, สัญญาอนุญาต
สากล 4.0)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>
ข้อมูลเพิ่มเติมโปรดดูเว็บไซต์ www.amnesty.org

กรณีที่มีการระบุว่าผู้ทรงสิทธิในเนื้อหาส่วนใดเป็นบุคคลอื่นนอกเหนือจากแอมเนสตี้

อินเตอร์เนชั่นแนล เนื้อหาส่วนนั้นย่อมไม่ใช่หลักการอนุญาต Creative Commons

ตีพิมพ์ครั้งแรกเดือนมีนาคม 2563

by Amnesty International Ltd
Peter Benenson House, 1 Easton Street
London WC1X 0DW, UK

Index: ASA 39/2157/2020

ภาษาต้นฉบับ: อังกฤษ

amnesty.org

ภาพปก: บุคคลไม่ทราบชื่อใช้โทรศัพท์มือถือถือเงินทางบนรถไฟฟ้ามหานครในกรุงเทพฯ
© เศรษฐวัฒน์ อุดม/Shutterstock

AMNESTY
INTERNATIONAL

สารบัญ

สารบัญ	3
บทสรุปผู้บริหาร	4
1. ข้อมูลพื้นฐาน	7
ควบคุมเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์	8
การเลือกตั้งทั่วไปในเดือนมีนาคม 2562	12
2. การละเมิดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์	13
บุคคลที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลตกเป็นเป้าหมาย	13
การจำกัดการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์	19
การคุกคามและข่มขู่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต	24
การจับตาดู "ข่าวปลอม"	25
3. กฎหมายที่ใช้เพื่อจำกัดการแสดงออกออนไลน์	28
พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	28
ข้อหาขู่ปลุกปั่น	29
ข้อหาหมิ่นประมาททางอาญา	29
พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน	29
4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	31
ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไทย	32
ข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา	32
ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลอื่น	33

"มีคนจับตาดูอยู่จริง ๆ"

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

บทสรุปผู้บริหาร

การรัฐประหารโดยทหารในปี 2557 คือจุดเริ่มต้นในความพยายามที่ยาวนานของทางการไทย ในการปิดปากนักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักกิจกรรม นักข่าว และนักการเมืองฝ่ายค้าน รวมถึงในโลกออนไลน์ หลายคนหวังว่าการเลือกตั้งในเดือนมีนาคม 2562 จะสิ้นสุดการปราบปรามซึ่งมีเป้าหมายเป็นบุคคลที่วิจารณ์รัฐบาลและสถาบันพระมหากษัตริย์ในโลกออนไลน์ รวมถึงใครก็ตามที่มีแนวคิดต่างจากสิ่งที่รัฐบาลยอมรับ

แต่ช่วงเวลาหนึ่งปีที่พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งแห่งประเทศไทย กลับไม่แสดงสัญญาณว่าจะผ่อนปรนข้อจำกัดด้านเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ แทนที่รัฐบาลจะยกเลิกวิธีการเอาผิดกับเนื้อหาที่วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของทางการไทย รัฐบาลกลับดำเนินคดีกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพียงเพราะพวกเขาใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์อย่างสงบ ทั้งยังคุกคามและข่มขู่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

นับตั้งแต่การเลือกตั้งในเดือนมีนาคม 2562 ทางการไทยยังคงดำเนินคดีอาญากับบุคคลที่เล็งเห็นข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของรัฐบาล ไม่ว่าพวกเขาจะวิพากษ์วิจารณ์ตำรวจ ทหาร หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งประเทศไทย บุคคลที่ตรวจสอบกิจกรรมของหน่วยงานรัฐเหล่านี้และเรียกร้องความยุติธรรมต้องเผชิญกับโทษจำคุกและค่าปรับมูลค่าสูง

ในหลายกรณีรัฐบาลพุ่งเป้าฟ้องร้องคดีอาญากับบุคคลที่มีชื่อเสียง เพื่อส่งข้อความไปยังผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอื่นว่าทางการไทยไม่อดกลั้นต่อความเห็นต่าง กลยุทธ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความกลัว รวมถึงเพื่อยับยั้งการโพสต์และแชร์เนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของรัฐบาลที่รัฐถือเป็น “ข้อมูลเท็จ”

นักกิจกรรมคนหนึ่งบอกแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า “นี่เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์เขา เราเรียกว่า ‘สงครามกฎหมาย’ แล้วมันเวิร์ก มันใช้ได้ผลจริงๆ”

“มีคนจับตาอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

หลังจากมีการระบาดของโควิด-19 พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชาตัดสินใจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเดือนมีนาคม 2563 ซึ่งถือว่ารัฐบาลเพิ่มข้อจำกัดด้านเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมอย่างสงบอย่างมีนัยยะสำคัญ ทางกรรมาธิการไทยใช้อำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน) ทันที เพื่อให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการเซ็นเซอร์เนื้อหาเกี่ยวกับโควิด-19 ที่ถือว่าเป็น "เท็จ" หรืออาจก่อให้เกิดความตระหนกในหมู่ประชาชน ในงานแถลงข่าววันที่ 24 มีนาคม 2563 นายกษัย เตือนว่ารัฐบาลจะดำเนินคดีกับ “การใช้สื่อโซเชียลในทางที่ผิด” ก่อให้เกิดความกังวลมากขึ้นว่าเจ้าหน้าที่อาจฟ้องร้องต่อบุคคลที่วิจารณ์วิธีการรับมือการระบาดของไวรัสของรัฐบาล

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รัฐบาลยุติการฟ้องร้องบุคคลด้วยกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพหรือมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตัวเลขที่ลดลงนี้ไม่ได้ขัดขวางรัฐบาลจากการสกัดกั้นการแสดงออกออนไลน์ที่รัฐมองว่าสร้างความเสียหายแก่สถาบันพระมหากษัตริย์ผ่านกฎหมายอื่นที่มีข้อความไม่ชัดเจน บทบัญญัติที่คลุมเครือในกฎหมายที่มีปัญหาหลายฉบับยังคงเปิดช่องว่างให้รัฐบาลข่มขู่บุคคลที่วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล เช่น พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์) และมาตรา 116 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (การยุยงปลุกปั่น) ซึ่งมีโทษจำคุกสูงสุดห้าปีและเจ็ดปี ตามลำดับ นอกจากนี้ทางกรรมาธิการไทยยังกำหนดให้การหมิ่นประมาทเป็นอาชญากรรม และเป็นอีกช่องทางหนึ่งให้เจ้าหน้าที่สกัดกั้นความเห็นต่าง

การฟ้องร้องดำเนินคดีโดยรัฐบาลตั้งแต่เดือนมีนาคม 2562 ชี้ให้เห็นแนวโน้มการควบคุมพื้นที่ออนไลน์มากขึ้นเพื่อยับยั้งการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออก ในช่วงหลายเดือนที่ผ่านมา ตำรวจได้ทำการสอบสวนบุคคลและบังคับให้พวกเขาลบเนื้อหาที่โพสต์หรือแชร์โดยปราศจากหมายจับหรือหมายเรียก หากโพสต์ของพวกเขาซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับรัฐบาลไทยหรือสถาบันพระมหากษัตริย์ได้รับความสนใจจากสาธารณะ ความพยายามกำหนดรูปแบบการพูดคุยบนโซเชียลมีเดียผ่านการข่มขู่และคุกคามชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลพยายามใช้วิธีใหม่เพื่อจำกัดการแสดงออกบนโลกออนไลน์ ซึ่งแลดูเป็นวิธีที่สร้างข้อจำกัดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่เจ้าหน้าที่ยับยั้งการวิพากษ์วิจารณ์วิธีการรับมือกับการระบาดของโควิด-19 ของรัฐบาล

ในเดือนพฤศจิกายน 2562 มีการเปิดตัวศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ซึ่งเพิ่มความกังวลว่ารัฐบาลเชื่อว่าหน่วยงานของตน เป็นผู้ควบคุมมาตรฐานการต่อสู้กับ "ข่าวปลอม" บนสื่อออนไลน์ แม้ว่าหน่วยงานรัฐอื่นที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ดำเนินงานเพื่อหยุดการแพร่กระจาย "ข้อมูลเท็จ" ในประเด็นสำคัญบางประเด็น แต่ไม่ได้ดำเนินงานเพื่อรับมือต่อการระบาดของโควิด-19 เจ้าหน้าที่กลับไม่ดำเนินการช่วยเหลือตามข้อร้องเรียนของบุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายของวาทกรรมสร้างความเกลียดชัง

“มีคนจับตาอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

และการรณรงค์ออนไลน์ด้วยข้อมูลเท็จ แม้ รัฐบาลจะพยายามทำให้อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่ที่ปลอดภัยขึ้น แต่กลับไม่ครอบคลุมไปยังผู้ที่มีความเห็นต่าง

รัฐบาลสามารถยุติการดำเนินการแก้ไขพัฒนาการที่ถดถอยเหล่านี้ได้ทันที ที่สำคัญคือยุติการใช้กฎหมายอาญาต่อบุคคลที่วิจารณ์รัฐบาลอย่างสงบ โดยเฉพาะพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ และมาตรา 112, 116 และ 326 ถึง 333 แห่งประมวลกฎหมายอาญา รวมทั้งพ.ร.ก.ฉุกเฉิน พร้อมทั้งแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายที่จำกัดการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์อย่างสันติ รัฐบาลควรยุติการดำเนินคดีอาญากับผู้วิจารณ์เหล่านี้ทันที นอกจากนี้ หากรัฐบาลมีความตั้งใจจะยับยั้งการเผยแพร่ "ข่าวปลอม" รัฐควรจ้างหน่วยงานภายนอกที่น่าเชื่อถือและเป็นอิสระเพื่อตรวจสอบเนื้อหาออนไลน์ รวมถึงยุติบทบาทของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในการตรวจสอบข้อเท็จจริง รัฐบาลอื่นควรกระตุ้นให้ประเทศไทยปฏิบัติตามพันธกรณีทางกฎหมายระหว่างประเทศจนกว่าจะมีการปฏิรูปเหล่านี้ เพื่อให้ประเทศไทยเคารพ ปกป้อง ส่งเสริม และเต็มเต็มสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก รวมถึงบนโลกออนไลน์

รายงานฉบับนี้นำเสนอข้อค้นพบจากบทสัมภาษณ์นักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักกิจกรรม นักการเมือง นักกฎหมาย และนักวิชาการทั้งหมด 18 คน ระหว่างเดือนตุลาคม 2562 ถึงเดือนเมษายน 2563 แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลยังได้สังเกตการณ์การพิจารณาคดีและพูดคุยกับทนายความที่ทำงานในคดีที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพบนโลกออนไลน์โดยตรง รวมถึงตรวจสอบหมายเรียก หมายจับ โพสต์ เฟสบุ๊กและทวีตเตอร์ ภาพถ่าย และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับกรณีเหล่านี้ซึ่งรวบรวมโดยองค์กรสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ ในบางกรณี มีการปกปิดชื่อและข้อมูลอื่นส่วนตัวอื่นที่สามารถระบุตัวตนได้เพื่อความปลอดภัยของผู้ให้สัมภาษณ์ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้เปิดเผยรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์คนอื่นที่ให้ ความยินยอม

ในเดือนเมษายน 2563 แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้ส่งตัวอย่างรายงานฉบับนี้ถึงรัฐบาลไทย พร้อมทั้งแจ้งว่ายินดีเข้าพบทางการไทยเพื่อพูดคุยประเด็นข้อค้นพบในรายงาน

"มีคนจับตาอยู่จริง ๆ"

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

1. ข้อมูลพื้นฐาน

การเลือกตั้งในเดือนมีนาคม 2562 เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกในประเทศไทย นับตั้งแต่การทำรัฐประหาร ขับไล่รัฐบาลอดีตนายกรัฐมนตรี ชินวัตรที่มาจาก การเลือกตั้งเมื่อห้าปีก่อน ในช่วงรัฐบาลทหาร ฝ่ายบริหารนำโดยพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชาสกัดกั้นการใช้เสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมอย่างสงบ โดยเพิ่มการควบคุมพื้นที่ออนไลน์และดำเนินคดีกับนักสิทธิมนุษยชน นักกิจกรรม นักข่าว และนักการเมืองฝ่ายค้าน ภายใต้รัฐบาลทหาร เจ้าหน้าที่ยังปราบปรามเนื้อหาที่รัฐตင်ถือว่าเป็นการวิจารณ์รัฐบาล ภายใต้หน้ากากของการยับยั้งต่อสู้กับการเผยแพร่ของ "ข้อมูลเท็จ" และ "ข่าวปลอม"

การรัฐประหารเมื่อเดือนพฤษภาคม 2557 เกิดขึ้นหลังจากการประท้วงต่อเนื่องหลายเดือน ที่มีต่อการที่นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตรที่ผลักดันกฎหมายนิรโทษกรรมให้กับบุคคลที่ต้องสงสัยว่าเป็นผู้รับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองและการทุจริตในปี 2547 เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2557 พล.อ.ประยุทธ์ ประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 (กฎอัยการศึก) ทั่วประเทศไทยเพื่อ "นำความสงบเรียบร้อยกลับคืนสู่ประชาชน"¹ ต่อมาในวันที่ 22 พฤษภาคม พล.อ.ประยุทธ์ทำการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลจับกุมตัวผู้แทนพรรคการเมืองฝ่ายค้าน พร้อมทั้งให้สัญญาว่าจะคืนความสงบเรียบร้อยแก่ประชาชน และปฏิรูปทางการเมือง พร้อมทั้งและวางตัวเป็นหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ² (คสช.)³

ในเวลาเดียวกัน กองทัพได้จัดตั้งคณะกรรมการร่วม ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการจากกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (กระทรวงไอซีที) คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) และคสช. เพื่อประสานงานการควบคุมบนอินเทอร์เน็ต ทหารออก "ประกาศ" คสช. จำนวน 20 ฉบับ รวมถึงข้อจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมอย่างสงบ ซึ่งเริ่มต้นด้วยการดำเนินคดีกับบุคคลจำนวนมากที่โพสต์เนื้อหาออนไลน์วิจารณ์รัฐบาลและสถาบันพระมหากษัตริย์ออนไลน์

¹ "วิกฤตประเทศไทย: กองทัพประกาศกฎอัยการศึก (Thailand crisis: Army declares martial law)," บีบีซี, 20 พฤษภาคม 2557, <https://www.bbc.co.uk/news/world-asia-27480845> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2559).

² เดิมใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า "National Peace and Order Maintaining Council (NPOMC)" ก่อนจะเปลี่ยนเป็น National Council for Peace and Order เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2557

³ "ทหารไทยรัฐประหารยึดอำนาจ (Thailand military seizes power in coup)," บีบีซี, 22 พฤษภาคม 2557, <https://www.bbc.co.uk/news/world-asia-27517591> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2559).

โดยเฉพาะอย่างยิ่งประกาศที่สำคัญคือ ประกาศคสช.ฉบับที่ 18/2557 ซึ่งกำหนดให้สื่อมวลชนและผู้ให้บริการด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภทงดเว้นจากการเผยแพร่ข้อมูลที่ “เป็นเท็จ หรือที่ส่อไปในทางหมิ่นประมาท หรือสร้างความเกลียดชังต่อสถาบันกษัตริย์ องค์รัชทายาท และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์” “ข่าวสารที่จะเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งหมิ่นประมาทบุคคลอื่น” “การวิพากษ์ วิจักษ์การปฏิบัติงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ” “ข้อมูล...การปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการต่างๆ” และ “การชักชวน ช่งสุ่ม ให้มีการรวมกลุ่มก่อการอันเกิดการต่อต้านเจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ”⁴

ข้อจำกัดที่ประกาศใช้โดยคสช.เป็นข้อจำกัดเพิ่มเติมจากที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ โดยเฉพาะ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ 2550 มาตรา 116 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (การยุยงปลุกปั่น) มาตรา 326 ถึง 333 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (การหมิ่นประมาท) และมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) กฎหมายทั้งหมดเหล่านี้สร้างข้อจำกัดอย่างร้ายแรงต่อเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ การแก้ไข พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่มีผลบังคับใช้ในเดือนพฤษภาคม 2560 ยังสร้างข้อกังวลว่ากฎหมายให้อำนาจอย่างกว้างขวางแก่รัฐบาลในการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก พร้อมทั้งจำกัดเนื้อหาและดำเนินปฏิบัติการสอดส่องพฤติกรรมออนไลน์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต⁵ ในหลายกรณี รัฐบาลใช้ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ร่วมกับกฎหมายอื่นโดยมีเป้าหมายคือนักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักกิจกรรม นักข่าว และนักการเมืองที่วิจารณ์หน่วยงานรัฐ

ควบคุมเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์

รัฐบาลทหารริเริ่มการฟ้องร้องดำเนินคดีด้วยกฎหมายเหล่านี้ รวมถึงกับบุคคลที่แสดงความคิดเห็นออนไลน์ ยกตัวอย่างเช่น ในเดือนเมษายน 2559 เจ้าหน้าที่ทหารในกรุงเทพฯ และขอนแก่นจับกุมนักกิจกรรมแปดคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน้าเฟซบุ๊กลักษณะเสียสติชื่อ “เรารัก พล.อ.ประยุทธ์” การจับกุมเกิดขึ้นสองสัปดาห์หลังจากที่พล.อ.ประยุทธ์กล่าวกับประชาชนว่า ได้สั่งให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีกับบุคคลใดก็ตามที่ล้อเลียน

⁴ รัฐบาลไทย, “ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 18/2557 เรื่อง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ,” 22 พฤษภาคม 2557. ดูเพิ่มเติม แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, ประเทศไทย: การประท้วงคนคิด 100 วันภายใต้กฎอัยการศึก, กันยายน 2557, <https://www.amnesty.org/en/documents/ASA39/011/2014/en/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2559), หน้า 34; ไอลอว์, “เก็บตกเหตุการณ์ก่อน-หลังรัฐประหาร การเซ็นเซอร์ตัวเอง (Before-after coup: self-censorship, online media censorship, community radio shutdowns, and other incidents),” 6 มกราคม 2558.

⁵ จากเดือนมกราคมถึงมิถุนายน 2562 เฟซบุ๊ก “จำกัดการเข้าถึงโอเพ่น 503 โอเพ่นในประเทศไทยตามคำร้องเรียนของกระทรวงเศรษฐกิจดิจิทัลและสังคม ซึ่งกล่าวหาว่าโอเพ่นเหล่านี้ละเมิดมาตรา 112 (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) แห่งประมวลกฎหมายอาญาและมาตรา 14(3) แห่งพระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์” ระหว่างช่วงเวลานี้ เฟซบุ๊กได้รับคำร้องเรียนทั้งหมด 21 ครั้งจากรัฐบาลไทยเกี่ยวกับผู้ใช้โซเชียลเน็ตเวิร์กหรือบัญชีเฟซบุ๊กทั้งหมด 24 บัญชี ดูเพิ่มเติม เฟซบุ๊ก ทรานสพาเรนซี, ภาพรวมประเทศ: ประเทศไทย, การจำกัดการเข้าถึงเนื้อหา (Facebook Transparency, Country Overview: Thailand, Content Restrictions), มกราคม – มิถุนายน 2562, <https://transparency.facebook.com/content-restrictions/country/TH> (เข้าถึงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563); เฟซบุ๊ก ทรานสพาเรนซี, ภาพรวมประเทศ: ประเทศไทย, คำร้องเรียนขอข้อมูลจากรัฐบาล (Facebook Transparency, Country Overview: Thailand, Government Data Requests), <https://transparency.facebook.com/government-data-requests/country/TH> (เข้าถึงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563). ในลักษณะเดียวกัน จากกรกฎาคมถึงธันวาคม 2560 คสช.ยื่นคำร้องเรียนทั้งหมด 141 ครั้งต่อกูเกิลเพื่อให้อัปโหลดโอเพ่น 3,348 โอเพ่น โดยที่ 97 เปอร์เซ็นต์ของคำร้องเรียนเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ดูเพิ่มเติม กูเกิล, “รายงานเพื่อความโปร่งใส (Transparency Report),” <https://goo.gl/2UFDZx> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562). ดูเพิ่มเติมแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “ประเทศไทย: เนื้อหาที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมในร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ฉบับที่... (พ.ศ.) ไม่ตอบสนองต่อข้อกังวลด้านสิทธิมนุษยชน,” 25 ตุลาคม 2559, <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA3950402016THAI.pdf> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

“มีคนจับตาอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย
แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

ต้นบนสื่อสังคมออนไลน์⁶ เจ้าหน้าที่ชี้แจงว่าคำสั่งนี้ถือว่ารวมการแชร์หรือกด “ไลค์” บนหน้าเฟซบุ๊กหรือเว็บไซต์สังคมออนไลน์อื่นที่มีเนื้อหาดังกล่าว ในเดือนสิงหาคม 2559 อัยการทหารยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายจากทั้งแปดคนด้วยข้อหาข่มขู่ปลุกปั่นและฝ่าฝืนพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์⁷ ในระหว่างเขียนรายงานฉบับนี้ การพิจารณาคดีต่อจำเลยทั้งแปดคนยังดำเนินอยู่ โดยจำเลยทั้งแปดคนได้รับการประกันตัว

ในเดือนธันวาคม 2559 นายจตุภัทร์ บุญภัทรรักษา หรือไผ่ นักกิจกรรมและนักศึกษา ถูกควบคุมตัวและในภายหลังถูกตัดสินลงโทษเนื่องจากแชร์บทความบีบีซีไทยบนเฟซบุ๊กของเขา บทความดังกล่าวบรรยายประวัติพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ⁸ จากคนแชร์บทความมากกว่า 2,600 มีเพียงไผ่เท่านั้นที่ถูกดำเนินคดีจากการละเมิดมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญาและพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ไผ่ถูกปล่อยตัวจากเรือนจำเมื่อเดือนพฤษภาคม 2562 หลังจากได้รับพระราชทานอภัยโทษ รวมแล้วไผ่ถูกจำคุกกว่า 29 เดือน⁹ จากสถิติในเดือนพฤษภาคม 2560 เจ้าหน้าที่ได้จับกุมบุคคลด้วยมาตรา 112 มากกว่า 100 คนในช่วงระยะเวลาสามปีนับตั้งแต่เกิดรัฐประหาร¹⁰

ในเดือนเมษายน 2560 คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติมีข้อเรียกร้องให้รัฐบาลยุติการใช้พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 116 (การข่มขู่ปลุกปั่น) และข้อบังคับอื่นเพื่อปราบปรามการแสดงความคิดเห็นต่างหรือที่มีเนื้อหาวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล กระทรวงเศรษฐกิจดิจิทัลและสังคม เดิมชื่อกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (กระทรวงไอซีที) ออกจดหมายแจ้งเตือนประชาชนไม่ให้ติดตาม ติดต่о หรือแชร์เนื้อหาจากนักวิจารณ์ทางการเมืองที่มีชื่อเสียง ได้แก่ สมศักดิ์ เจียมธีรสกุลและปวิณ ชำวลองศ์พันธุ์ นักวิชาการ และแอนดรูว์ แม็กเกรเกอร์ มาร์แชลล์ นักข่าว¹¹ จดหมายดังกล่าวระบุว่าบุคคลที่เผยแพร่ข้อมูลจากพวกเขา ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม อาจถูกฟ้องด้วยข้อหาละเมิดพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์¹²

⁶ อิวเมโนไรทอวอร์, “ประเทศไทย: แปดคนโดนแจ้งความฐานล้อเลียนหัวหน้าคณะรัฐประหารบนเฟซบุ๊ก (Thailand: 8 Charged for Mocking Junta Leader on Facebook),” 9 พฤษภาคม 2559, <https://www.hrw.org/news/2016/05/09/thailand-8-charged-mocking-junta-leader-facebook> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁷ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “พวกเขาไม่สามารถทำให้เราเงียบได้”: เมื่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและบุคคลอื่นในประเทศไทยโดนเอาผิดทางอาญา (“They Cannot Keep Us Quiet”: The criminalization of activists, human rights defenders and others in Thailand), กุมภาพันธ์ 2560, <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA3955142017ENGLISH.PDF> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562), หน้า 12.

⁸ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “ปฏิบัติการด่วน: นักกิจกรรมนักศึกษาขึ้นศาลทหาร,” 23 พฤษภาคม 2560, <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA3963082017ENGLISH.pdf> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁹ “นักกิจกรรมนักศึกษาไทยได้รับพระราชทานอภัยโทษปล่อยตัว (Thai student activist released on royal pardon),” BBC, 10 May 2019, <https://www.bbc.co.uk/news/world-asia-48223866> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

¹⁰ สมาพันธ์สิทธิมนุษยชนสากล, “ตัวเลขการจับกุมข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพหลังรัฐประหารพุ่งสูงเกิน 100 (Number of post-coup lèse-majesté arrests surges to over 100),” 8 พฤษภาคม 2560, <https://www.refworld.org/docid/59145d334.html> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

¹¹ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติจัดตั้งขึ้นมาภายใต้การระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งประเทศไทยเป็นรัฐภาคี คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานกลไกทบทวนสิทธิมนุษยชนวาระสอง (Concluding observations on the second periodic report of Thailand), 25 เมษายน 2560, CCPR/C/THA/CO/2, <https://www.refworld.org/docid/591e9d914.html> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562), หน้า 6-7. ดูแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “ประเทศไทย: ประกาศห้ามตามนักวิจารณ์ชี้ให้เห็นว่าความตั้งใจปิดปากผู้เห็นต่าง (Thailand: Ban on critics shows brazen determination to silence dissent),” 12 เมษายน 2560, <https://www.amnesty.org/en/press-releases/2017/04/thailand-ban-on-critics-shows-brazen-determination-to-silence-dissent/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

¹² ดูแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “ประเทศไทย: ประกาศห้ามตามนักวิจารณ์ชี้ให้เห็นว่าความตั้งใจปิดปากผู้เห็นต่าง (Thailand: Ban on critics shows brazen determination to silence dissent),” 12 เมษายน 2560, <https://www.amnesty.org/en/press-releases/2017/04/thailand-ban-on-critics-shows-brazen-determination-to-silence-dissent/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

“มีคนจับตาอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2560 ทนายประเวศ ประภาณุกุลและนักกิจกรรมอีกหลายคนซึ่งแชร์โพสต์ของนักวิจารณ์ทั้งสามคนถูกจับกุมและควบคุมตัวโดยทหารก่อนถูกนำตัวขึ้นศาลในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม ตำรวจยื่นฟ้องข้อหาตามมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทั้งหมด 10 กรรม ตามพ.ร.บ.อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ทั้งหมด 14 กรรม และข้อหาข่มขู่ปลุกปั่นตามมาตรา 116 แห่งประมวลกฎหมายอาญาสามกรรม ทั้งหมดถูกปล่อยตัวหลังจากพนักงานอัยการตัดสินใจฟ้องคดี¹³ เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2561 ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องข้อหาตามมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และข้อหาตามพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์โดยปราศจากคำอธิบาย แต่ตัดสินว่าทนายประเวศมีความผิดในข้อหาข่มขู่ปลุกปั่นทั้งสามกรรม เขาถูกปล่อยตัวจากเรือนจำเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2561¹⁴

หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ร่างโดยรัฐบาลทหารในเดือนเมษายน 2560 นักข่าวประวิตร วิจารณ์ถูกฟ้องร้องด้วยข้อหาข่มขู่ปลุกปั่นในเดือนสิงหาคม 2560 เนื่องจากเขาโพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊กเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ความล่าช้าในการจัดการเลือกตั้ง คดีหมิ่นประมาททางอาญาต่ออดีตนายกยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และวิธีการรับมืออุทกภัยของนายกฯพล.อ.ประยุทธ์ในเดือนกรกฎาคม นอกจากนี้ เขายังถูกฟ้องร้องด้วยพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ในข้อหาเผยแพร่ข้อมูลเท็จออนไลน์¹⁵ แม้ว่าประวิตรจะได้รับประกันตัว แต่คดีของเขายังอยู่ระหว่างการสืบสวนโดยตำรวจแม้จะผ่านมาแล้วสองปี

ขณะที่รัฐบาลส่งสัญญาณต่อสาธารณะอย่างชัดเจนด้วยการดำเนินคดีต่อต้านผู้วิจารณ์ที่มีชื่อเสียง รัฐบาลยังดำเนินการควบคุมความคิดเห็นที่เผยแพร่ออนไลน์ ในเดือนกรกฎาคม 2560 สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปแห่งชาติ (สปท.) รับรองชุดนโยบายที่รวมถึงการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางติดตามสื่อสังคมออนไลน์เพื่อพิจารณาว่าเนื้อหา “ไม่เหมาะสม” หรือไม่¹⁶ ในเดือนเมษายน 2561 แผนการปฏิรูปแห่งชาติของรัฐบาลระบุข้อเสนอให้ศูนย์ข้อมูลกลางเหล่านี้ “ระงับการแพร่หลายข้อมูลที่ไม่เหมาะสมหรือผิดกฎหมายที่มีผลกระทบต่อด้านความ

¹³ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “ปฏิบัติการด่วน: ทนายความและนักกิจกรรมถูกควบคุมตัวเพราะโพสต์เฟซบุ๊ก (Urgent Action: Lawyer and activists detained for Facebook posts),” 10 พฤษภาคม 2560, <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA3961952017ENGLISH.pdf> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562);

“ทนายความไทยเผชิญโทษจำคุก 150 ปีจากการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ (Thai rights lawyer faces up to 150 years in prison for royal insult),” *รอยเตอร์*, 4 พฤษภาคม 2560, <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/05/04/thai-rights-lawyer-faces-150-years-prison-royal-insult/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562); “ทนายความที่โดนฟ้องข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพถูกปล่อยตัวหลังจาก 16 เดือน (Embattled lese majeste lawyer released after 16 months in jail),” *ประชาไท* อังลิซ, 27 สิงหาคม 2561, <https://prachatai.com/english/node/7802> (เข้าถึงวันที่ 8 เมษายน 2563).

¹⁴ ฮิวแมนไรตวอช, “การกลั่นแกล้งความเห็นเป็นเรื่องเสี่ยงอันตราย: การทำให้การแสดงออกอย่างสงบเป็นอาชญากรรมในประเทศไทย (“To Speak Out is Dangerous”: The Criminalization of Peaceful Expression in Thailand),” 24 ตุลาคม 2562, <https://www.hrw.org/report/2019/10/24/speak-out-dangerous/criminalization-peaceful-expression-thailand> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562), หน้า 100-01.

¹⁵ พัชรพิชา รัตนเกษมพิพัฒน์, “นักข่าวไทยที่ถูกฟ้องข้อหาข่มขู่ปลุกปั่นแจ้งข้อหา ‘ทำให้คนกลัว’ (Thai journalist accused of sedition says charge creates ‘chilling effect’),” *รอยเตอร์*, 4 สิงหาคม 2560, <https://www.reuters.com/article/us-thailand-rights/thai-journalist-accused-of-sedition-says-charge-creates-chilling-effect-idUSKBN1AK11B> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

¹⁶ “คณะปฏิรูปฯ โหวตให้เซ็นเซอร์บนสื่อโซเชียลมากขึ้น (Reform body votes for tight social media censorship),” *บางกอกโพสต์*, 5 กรกฎาคม 2560, <https://www.bangkokpost.com/tech/1281031/reform-body-votes-for-tight-social-media-censorship> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

“มีคนจับตาอยู่จริงๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

มั่นคงในทุกมิติ”¹⁷ ในเดือนพฤศจิกายน 2562 ศูนย์เริ่มดำเนินการภายใต้ชื่อทางการของ “ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม”¹⁸

ทั้งคสช. และรัฐบาลที่สืบทอดอำนาจต่อมา ยังปล่อยให้เกิดการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการสาธารณะ (คดีปิดปาก) ในหลายกรณี นักปกป้องสิทธิมนุษยชนตกเป็นเป้าหมายคดีดังกล่าวจากการเปิดเผยการละเมิดสิทธิ¹⁹ ตั้งแต่ปี 2559 บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งที่ประกอบการเกี่ยวกับสัตว์ปีกในประเทศไทยได้ยื่นฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่งในข้อหาหมิ่นประมาทกับจำเลยทั้งหมด 22 คน จำนวนทั้งหมด 36 คดี โดยอ้างถึงเอกสาร การสื่อสาร และการรณรงค์ของจำเลยที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิแรงงานของบริษัทดังกล่าว²⁰ เจ้าหน้าที่ยังคงสืบสวนและดำเนินคดีที่ฟ้องร้องโดยบริษัทต่อไป แม้ศาลแขวงดอนเมืองได้ยกฟ้องข้อหาที่เกี่ยวข้องในเดือนกรกฎาคม 2561²¹

ขณะที่รัฐบาลดำเนินคดีกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักกิจกรรม และนักข่าว รัฐบาลยังพุ่งเป้าดำเนินคดีกับนักการเมืองฝ่ายค้าน โดยใช้มาตรา 116 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (การยุยงปลุกปั่น) และ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ในเดือนธันวาคม 2560 พ.อ.บุรินทร์ ทองประไพ ฝ่ายกฎหมายของคสช. ร้องเรียนต่อตำรวจว่า ร.ท.สุณิสา เลิศภควัต โฆษกพรรคเพื่อไทย ละเมิดข้อหาเผยแพร่ข้อมูลบิดเบือนหรือที่เป็นเท็จกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ ตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ รวมถึงก่อให้เกิดความไม่พอใจในประชาชนต่อรัฐบาลตามข้อหายุยงปลุกปั่น เนื่องมาจากร.ท.สุณิสาโพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊กที่มีลักษณะวิจารณ์รัฐบาลและพล.อ.ประยุทธ์²²

ในเดือนมิถุนายน 2561 ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ พรรคฝ่ายค้านที่เพิ่งจัดตั้งในขณะนั้น ได้เข้าร่วมในการถ่ายทอดสดทางเฟซบุ๊ก เขาและผู้บริหารพรรคอีกสองคนวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล พร้อมทั้งกล่าวว่าพรรคการเมืองที่มีสายสัมพันธ์ทางทหารกำลังสรรหาสมาชิกใหม่จากพรรคอื่น โดยการติดสินบนและข่มขู่ว่าจะฟ้องร้องคดีอาญาต่อพวกเขา²³ ในเดือนสิงหาคม 2561 ฝ่ายกฎหมายของคสช. ยื่นร้องเรียนต่อตำรวจในภายหลังตำรวจได้แจ้งความทั้งสามคนในข้อหา “นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็น

¹⁷ ราชกิจจานุเบกษา, “ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ”, 6 เมษายน 2561. ทวีศักดิ์ เกิดโคคา, “แผนปฏิรูปสื่อของรัฐบาลทหารเตรียมออก พ.ร.บ.สื่อมวลชนปลายปี 2561 (Junta's media reform plan to bring out Mass Media Act by end of 2018)”, *ประชาไท* อังลิช, 30 พฤษภาคม 2561, <https://prachatai.com/english/node/7760> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

¹⁸ โปรดดูต่อไป *การคุกคามและข่มขู่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต*

¹⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “ประเทศไทย: คัดค้านข้อกล่าวหาหมิ่นประมาทต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่รายงานประเด็นการละเมิดสิทธิแรงงาน (Thailand: Oppose Defamation Charges against Human Rights Defenders for Exposing Labour Rights Abuses)”, 21 กุมภาพันธ์ 2563, <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA3918462020ENGLISH.pdf> (เข้าถึงวันที่ 2 มีนาคม 2563).

²⁰ สมาพันธ์สิทธิมนุษยชนสากล, “ประเทศไทย: จับตารวมเกชชช (Thailand: Thammakaset Watch)”, 13 กุมภาพันธ์ 2563, <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/thailand-thammakaset-watch> (เข้าถึงวันที่ 30 มีนาคม 2563).

²¹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, จดหมายร่วมถึงนายกรัฐมนตรีประยุทธ์ จันทร์โอชา, 14 กุมภาพันธ์ 2562, <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA3998672019ENGLISH.pdf> (เข้าถึงวันที่ 2 มีนาคม 2563).

²² โอลด์, “หมวดเจียบ: โพสต์เฟซบุ๊กวิจารณ์คสช.”, ฐานข้อมูลคดี, <https://freedom.ilaw.or.th/en/case/811> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562). ในเดือนสิงหาคม 2560 คสช. แจ้งความต่อนักการเมืองพรรคเพื่อไทย พิชัย นริพทะพันธุ์ จากการโพสต์ “ข้อมูลเท็จ” บนเฟซบุ๊กของตนเอง ซึ่งรัฐบาลมองว่าอาจสร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจและละเมิดต่อ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ดู, “พิชัยรับแจ้งความข้อหาทฤษฎี ‘กบ’ (Pichai hops in to hear ‘frog’ charge)”, *บางกอกโพสต์*, 5 สิงหาคม 2560, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1300179/pichai-hops-in-to-hear-frog-charge> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

²³ ฮิวแมนไรตวอช, “การทำให้แสดงความคิดเห็นเป็นเรื่องเสี่ยงอันตราย: การทำให้การแสดงออกอย่างสงบเป็นอาชญากรรมในประเทศไทย (To Speak Out is Dangerous: The Criminalization of Peaceful Expression in Thailand)”, 24 ตุลาคม 2562, <https://www.hrw.org/report/2019/10/24/speak-out-dangerous/criminalization-peaceful-expression-thailand> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562), หน้า 67.

“มีคนจับตาอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร” ตามพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์²⁴ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2562 อัยการตัดสินใจไม่สั่งฟ้องคดีกับสมาชิกพรรคอนาคตใหม่ทั้งสามคน²⁵

การเลือกตั้งทั่วไปในเดือนมีนาคม 2562

เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2562 คสช.ประกาศให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 24 มีนาคม ในวันเดียวกันคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งประเทศไทย (กกต.) ออกระเบียบว่าด้วยวิธีการหาเสียงที่จำกัดการใช้สื่อโซเชียลของพรรคการเมือง ภายใต้ระเบียบนี้พรรคการเมืองต้องแจ้งให้กกต.ทราบถึงข้อความที่จะโพสต์ เว็บไซต์ที่จะโพสต์ และระยะเวลาของโพสต์ พร้อมทั้งละเว้นจากการ “ไลค์” และแชร์เนื้อหาที่กกต.ถือว่าเป็นการหมิ่นประมาทต่อผู้ลงสมัครอื่นหรือที่เป็น “ข้อมูลเท็จ”²⁶

ผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการออกมาล่าช้าเป็นเวลาหกสัปดาห์จากวันเลือกตั้งทั่วไป หลังจากมีการกล่าวหาในวงกว้างว่ามีการโกงการเลือกตั้ง วิธีการนับคะแนนที่ผิดปกติ และการแก้ไขผลการเลือกตั้งเบื้องต้นหลายครั้งโดยกกต.²⁷ กกต.ข่มขู่ว่าจะดำเนินการทางกฎหมายกับบุคคลที่แชร์ข้อมูลเท็จเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ภายหลังเมื่อวันที่ 27 มีนาคม ตำรวจแจ้งความบุคคลเก้าคน ด้วยข้อหา “นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ” ตามพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ จากข้อความที่พวกเขาโพสต์บนเฟซบุ๊กเกี่ยวกับคณะกรรมการสองคนของกกต.ที่ถูกปลดออกจากตำแหน่งและอ้างว่ามีบัตรเลือกตั้งผิดกฎหมายประมาณ 600,000 ใบ²⁸ เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2562 รัฐสภาของไทยลงเสียงให้พล.อ.ประยุทธ์ หัวหน้าพรรคพลังประชารัฐซึ่งสนับสนุนทหาร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป พระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณโปรดเกล้าฯแต่งตั้งพล.อ.ประยุทธ์ให้เป็นนายกรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2562²⁹

²⁴ “อานธร พรรคอนาคตใหม่ โดนฟ้องด้วยข้อหาพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ (Future Forward's Thanathorn charged with Computer Crimes),” *บางกอกโพสต์*, 24 สิงหาคม 2561, <https://www.bangkokpost.com/news/politics/1527190/future-forwards-thanathorn-charged-with-computer-crime> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

²⁵ “ยุติข้อหาพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ต่อหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ (Computer Crimes charges against FFP boss dropped),” *บางกอกโพสต์*, 2 ตุลาคม 2562, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1762824/computer-crime-charges-against-ffp-boss-dropped> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

²⁶ ริชชี จารุวัตร, “ครั้งแรก ระเบียบเลือกตั้งจำกัดการหาเสียง (In First, Election Rules to Limit Campaigning),” *ข่าวสด อิงลิช*, 24 มกราคม 2562, <http://www.khaosodenglish.com/politics/2019/01/24/in-first-election-rules-to-limit-social-media-campaigning/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562); “ในการเลือกตั้งไทยห้องปฏิบัติการคอยควบคุมโซเชียลมีเดีย (In Thai Election, New 'War Room' Polices Social Media),” *วอยซ์ ออฟ อเมริกา*, 19 มีนาคม 2562, <https://www.voanews.com/east-asia-pacific/thai-election-new-war-room-polices-social-media> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

²⁷ โดมินิค โฟลเดอร์, “กกต.โดนวิจารณ์ นับคะแนนเลือกตั้งมีปัญหา (Thai Election Commission takes heat for troubled vote count),” *นิเคอิ เอเชีย* ทีวี, 30 มีนาคม 2562, <https://asia.nikkei.com/Politics/Thai-election/Thai-Election-Commission-takes-heat-for-troubled-vote-count> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562); เข็มทอง ดันสกุล รุ่งเรือง, “กกต.ด่างพร้อย (Thailand's tainted election commission),” *นิว แมนเดลา*, 18 เมษายน 2562, <https://www.newmandala.org/thailands-tainted-election-commission/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

²⁸ “ประเทศไทยจับเก้าคนเพราะโพสต์ ‘ข่าวปลอม’ เกี่ยวกับเลือกตั้ง (Nine arrested in Thailand for posting election 'fake news'),” *เอเอฟพี*, 28 มีนาคม 2562, <https://www.france24.com/en/20190328-nine-arrested-thailand-posting-election-fake-news> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562); ริชชี จารุวัตร, “จับเก้าคนแชร์ข่าวปลอมเรื่องเลือกตั้ง (9 Arrested for Sharing Election Hoax News),” *ข่าวสด อิงลิช*, 28 มีนาคม 2562, <http://www.khaosodenglish.com/news/crimecourtscaleamy/2019/03/28/9-arrested-for-sharing-election-hoax-news/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

²⁹ หลังการประกาศผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2562 ไอลอว์ องค์การไทยที่ทำงานด้านเสรีภาพในการแสดงออก เผยแพร่บทวิเคราะห์ว่าประยุทธ์ไม่ควรอ้างว่าได้รับ “เลือกตั้ง” ดูไอลอว์, “สืบทอดผลที่ ‘ประยุทธ์’ ไม่ควรอ้างว่า เป็นนายกฯ จากการเลือกตั้ง,” 11 มิถุนายน 2562, <https://ilaw.or.th/node/5289> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

“มีคนจับตาอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

2. การละเมิดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์

ภายใต้รัฐบาลที่นำโดยพรรคพลังประชารัฐ ข้อจำกัดด้านสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์มีความคล้ายคลึงกับข้อจำกัดภายใต้รัฐบาลทหารคสช. ก่อนหน้า นับตั้งแต่การเลือกตั้งเดือนมีนาคม 2562 รัฐบาลพยายามปิดปากบุคคลที่แสดงความเห็นต่างออนไลน์เพิ่มขึ้นโดยใช้กฎหมายที่คลุมเครือ เช่น ข้อหายุบปลุกปั่นภายใต้มาตรา 116 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายที่มีเนื้อหากว้างขวาง เช่น พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ และมาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งกำหนดความผิดหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา แม้ว่าทางการไทยไม่ได้ฟ้องร้องคดีใหม่ด้วยข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพแห่งประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 112) แต่การดำเนินคดีต่อบุคคลที่วิพากษ์วิจารณ์หน่วยงานรัฐบาลออนไลน์ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

การฟ้องร้องคดีเหล่านี้สอดคล้องกับรูปแบบการประหัตประหารของรัฐบาลไทย เพื่อเพิ่มการควบคุมพื้นที่ออนไลน์ รวมถึงการสอบสวนบุคคลที่โพสต์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลและสถาบันพระมหากษัตริย์โดยปราศจากหมายจับหรือหมายเรียก พร้อมทั้งไม่ดำเนินการลบเนื้อหาที่ละเมิดสิทธิของบุคคลที่วิจารณ์รัฐบาล

บุคคลที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลตกเป็นเป้าหมาย

“ตอนแรก ดิฉันคิดว่าพอเลือกตั้งแล้วสถานการณ์จะเปลี่ยนไป แต่พอเกิดคดีดิฉันระหว่างเลือกตั้ง เห็นได้เลยว่าทหารไม่เปลี่ยนใจหรอก คดีดิฉันทำให้รู้ว่ากองทัพยังจับตาอยู่ว่าดิฉันโพสต์อะไรบนเฟซบุ๊ก... มีรูปแบบนี้เกิดขึ้นอีกแน่ๆ เขาจะจับตาดูว่าดิฉันทำอะไรออนไลน์ต่อไป”

“มีคนจับตาดูอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี นักวิชาการไทยที่ถูกฟ้องร้องจากการโพสต์บนเฟซบุ๊ก³⁰

รูปแบบการปิดปากบุคคลที่วิจารณ์รัฐบาลซึ่งปรากฏภายใต้รัฐบาลก่อนหน้ายังคงดำเนินต่อไปในปีแรกของรัฐบาลพล.อ.ประยุทธ์ที่มาจากทางเลือกตั้งทางการเมืองไทยยังคงฟ้องร้องคดีอาญาต่อบุคคลที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาลและเรียกร้องความยุติธรรม บุคคลที่มีชื่อเสียงมักตกเป็นเป้าหมายการดำเนินคดี ถือเป็น การส่งข้อความที่ชัดเจนว่าการมีความเห็นต่างอาจถูกดำเนินคดี

ผู้วิจารณ์รัฐบาลใหม่ตกเป็นเป้าหมายการดำเนินคดีตั้งแต่ก่อนที่รัฐบาลใหม่จะเข้ารับตำแหน่งอย่างเป็นทางการ ข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการโกงการเลือกตั้ง ข้อผิดพลาดหลายอย่างในการนับคะแนน รวมถึง คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ที่ถูกกล่าวหาว่าล้มเหลวในการปฏิบัติหน้าที่ นำไปสู่การปฏิริยาได้กลับบน สื่อโซเชียล ในเดือนมีนาคม 2562 นักเรียนจากมหาวิทยาลัยเก่าแห่งทั่วประเทศไทยเริ่มรณรงค์บนเว็บไซต์ change.org เพื่อเรียกร้องให้มีการปลดสมาชิกกกต.ออกจากตำแหน่ง สองวันหลังจากการเลือกตั้ง มีผู้ลงชื่อใน ข้อเรียกร้องดังกล่าวจำนวนกว่า 660,000 รายชื่อ³¹ ขณะที่เขียนรายงานฉบับนี้ มีผู้ร่วมลงชื่อมากกว่า 860,000 รายชื่อ³²

ตั้งแต่วันที่ 5 เมษายนถึง 7 พฤษภาคม 2562 ฝ่ายกฎหมายของกกต.แจ้งความขอหาหมิ่นประมาททาง อาญาตามมาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญาต่อบุคคลเจ็ดคนผู้เริ่มรณรงค์ข้อเรียกร้องออนไลน์ หาก พบว่ามีความผิด ทั้งเจ็ดคนอาจถูกสั่งให้จำคุกนานถึงสองปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท³³

บุคคลเจ็ดคนที่ถูกดำเนินคดีรวมถึง ฦาภสุภา มหัทธนา หรือโบว์ นักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนที่มี ชื่อเสียงและอดีตผู้ประกาศข่าววอยซ์ทีวี ฦาภสุภากำลังเผชิญข้อหาข่มขู่ปลุกปั่นตามมาตรา 116 อีกสี่กรรมจาก การที่เธอเรียกร้องให้จัดการเลือกตั้งจากเดือนมกราคมถึงกันยายน 2561 นอกจากนี้ ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์ อดีต นักข่าววอยซ์ทีวีและนักวิเคราะห์การเมืองอิสระ ก็ถูกแจ้งความด้วยเช่นกัน³⁴ ศิโรตม์โพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊ก

³⁰ บทสัมภาษณ์ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 30 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

³¹ “คำร้องปลดกกต.ยอดถึง 660,000 ชื่อ (Petition to impeach EC hits 660,000 names),” *บางกอกโพสต์*, 26 มีนาคม 2562, <https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/1650964/petition-to-impeach-ec-hits-660-000-names> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562); ดำรงเกียรติ มาลา, “นักเรียน นักศึกษาทำแคมเปญปลดกกต. (Students launch campaign to impeach EC),” *บางกอกโพสต์*, 29 มีนาคม 2562, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1652624/students-launch-campaign-to-impeach-ec> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

³² “We Love Thailand” change.org แคมเปญล่ารายชื่อ, <https://www.change.org/p/%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%A5%E0%B8%87%E0%B8%8A%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%96%E0%B8%AD%E0%B8%94%E0%B8%96%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%81%E0%B8%95%E0%B9%82%E0%B8%81%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%A5%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%87> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

³³ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 328, <http://library.siam-legal.com/thai-law/criminal-code-defamation-sections-326-333/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

³⁴ บทสัมภาษณ์ฦาภสุภา มหัทธนา, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 20 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย. คู่อิเจนไรท์วอร์, “การกลั่นแกล้งความเห็นเป็นเรื่องเสี่ยงอันตราย: การทำให้การแสดงออกอย่างสงบเป็นอาชญากรรมในประเทศไทย (To Speak Out is Dangerous”: The Criminalization of Peaceful Expression in Thailand), 24 ตุลาคม 2562, <https://www.hrw.org/report/2019/10/24/speak-out-dangerous/criminalization-peaceful-expression-thailand> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562), หน้า 75-84.

“มีคนจับตาอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

ของเขาเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2562 ระบุว่า “ผมว่า กกต.เป็นหน่วยงานรัฐ แจ้งความเพื่อดำเนินคดีประชาชนมันไม่เหมาะ ยิ่งข้อหาที่อาจติดคุกสองปียิ่งไม่ควร ไม่ว่าคนโดนข้อหานี้จะเป็นใครก็ตาม”³⁵

ณัฐฐาบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า ทั้งเจ็ดคนตกเป็นเป้าหมายของกกต.ซึ่งพยายามยับยั้งการวิจารณ์การปฏิบัติงานขององค์กร เธออธิบายว่า

“อย่างแรกเลย เขาเลือกคนที่มีคนรู้จักเยอะ ทั้งนักข่าวและนักกิจกรรม จะมีบางคนที่ไม่ได้มีคนรู้จักมากด้วยจะได้ไม่ดูชัดเจนเกินไป จากเจ็ดคนที่เขาเลือกมา ดิฉันเป็นหนึ่งในนั้นเพราะมีโปรไฟล์นักกิจกรรมที่เรียกร้องให้มีการเลือกตั้ง ปกติแล้วถ้าเขาฟ้องคดีเราก็จะเป็นข่าวใหญ่ พอเป็นข่าวใหญ่เขาก็จะสร้างบรรยากาศความกลัว... นี่เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์เขา เราเรียกว่า “สงครามกฎหมาย” แล้วมันเวิร์ค มันใช้ได้ผลจริงๆ”³⁶

อีกหนึ่งในเจ็ดคนที่ถูกแจ้งความบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า กลยุทธ์ของรัฐบาลใหม่คือการสร้างความหวาดกลัวในหมู่ประชาชนเพื่อปิดปากผู้มีความเห็นต่าง

“[เจ้าหน้าที่]ทำให้ดูเหมือนเรื่องนี้เกิดกับใครก็ได้ แล้วก็ได้ผลจริง เพื่อนหยุดแชร์หยุดโพสต์เรื่องแคมเปญเลย หลังเขาออกข่าวคนก็หยุดลงชื่อในแคมเปญ... ตั้งแต่เลือกตั้งทุกคนกลัวจะไม่มีความเป็นส่วนตัวอีก คนรู้สึกว่าเขาจับตาดูเราโซเชียลมีเดียเรามากกว่าก่อนหน้านี้ ทุกคนก็จะวังมั่งขึ้นเวลาจะโพสต์อะไรบนเฟซบุ๊ก”³⁷

ในช่วงก่อนการเลือกตั้ง ทางกรไทยยังพุ่งเป้าหมายไปที่ผู้สมัครจากพรรคการเมืองฝ่ายค้าน เพื่อระงับการวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานของรัฐบาลออนไลน์ เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2562 กกต.ตัดสินให้ตุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา น้องสาวของพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ จากการลงสมัครลงเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้สมัครชิงตำแหน่งของพรรคไทยรักษาชาติ ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นใหม่³⁸ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2562 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยรักษาชาติ โดยระบุว่า การแต่งตั้งตุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนฯ “เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” และละเมิดต่อพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ.2560³⁹

³⁵ โพสต์เฟซบุ๊กของดิโรทม์ คล้ามไพบูลย์, 5 เมษายน 2562,

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10157231874942704&set=a.10151654763872704&type=3&theater> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

³⁶ บทสัมภาษณ์ณัฐฐา มหัทธนา, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 20 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

³⁷ บทสัมภาษณ์ผู้ถูกกล่าวหา, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 6 ธันวาคม 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

³⁸ “กกต.ตัดสินให้พี่หญิงในฐานะผู้สมัครนายกฯ (Thai election panel disqualifies princess as PM candidate),” รอยเตอร์, 11 กุมภาพันธ์ 2562,

<https://www.reuters.com/article/us-thailand-election/thai-election-panel-disqualifies-princess-as-pm-candidate-idUSKCN1Q000L> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

³⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “ประเทศไทย: คำตัดสินยุบพรรคการเมืองแสดงให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมที่จำกัดสิทธิมนุษยชน (Thailand: Decision to Dissolve Political Party Shows Restrictive Environment for Human Rights),” 7 มีนาคม 2562, <https://www.amnesty.org/en/press-releases/2019/03/thailand-decision-dissolve-political-party-restrictive-environment-human-rights/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562); “ศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคไทยรักษาชาติ (Constitutional court disbands Thai Raksa Chart),” บางกอกโพสต์, 7 มีนาคม 2562, <https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/1640796/constitutional-court-disbands-thai-raksa-chart> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

“มีคนจับตาดูอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

ภายหลังระหว่างการแถลงข่าวของพรรคอนาคตใหม่ เลขานุการพรรค ปิยบุตร แสงกนกกุลได้วิพากษ์วิจารณ์คำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมทั้งตั้งคำถามต่อความเป็นอิสระของหน่วยงานรัฐและการใช้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง⁴⁰ พรรคอนาคตใหม่ยังได้แชร์วิดีโอการแถลงข่าวจากยูทูบบนเว็บไซต์ของพรรคในภายหลัง⁴¹ ต่อมาเมื่อวันที่ 8 มีนาคม ฝ่ายกฎหมายคสช.แจ้งความต่อปิยบุตรและสมาชิกพรรคอนาคตใหม่จำนวนหนึ่ง กับกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ปอท.) โดยกล่าวหาว่าปิยบุตรและพวกละเมิดมาตรา 198 แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งกำหนดความผิดดูหมิ่นศาลและมาตรา 14(2) แห่งพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ซึ่งกำหนดความผิดการนำข้อมูลเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์⁴²

ปิยบุตรบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า คดีดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อปิดปากเขา พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ “กฎหมายที่จำกัดเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น... การฟ้องครั้งนี้ไม่ใช่เพียงแค่ต้องการให้ผมหยุดการวิจารณ์ในวันนั้น เขามองระยะยาวด้วยว่า ถ้าวันข้างหน้าศาลมีคำพิพากษาใดๆ ขึ้นมาอีกแล้วผมจะวิจารณ์อย่างไร”⁴³ ปิยบุตรพูดถึงผลกระทบน่ากลัวของการใช้พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ในนามของการปกป้องความมั่นคงแห่งชาติ โดยกล่าวว่า “ผมแดนของเสรีภาพนี้ เส้นแบ่งตรงนี้มันค่อยๆ ต่ำลงเรื่อยๆ เขาจะพยายามทำให้ผู้อยู่ได้อ่านางทั้งหมดไม่แน่ใจว่าแดนของเสรีภาพในการแสดงออกมันอยู่แคไหน พอไม่แน่ใจ ไม่อยากเสี่ยง เราก็เลือกที่จะเซ็นเซอร์ตัวเอง... พออยู่ภายใต้คสช.มาห้าปีคุณชิน จากเดิมที่อยากจะทำอะไรต้องดูก่อนว่าตัวเองมีอำนาจไหม ต้องดูก่อนว่าทำไปแล้วมันพอสมควรแก่เหตุไหม การจำกัดสิทธิ แต่เดี๋ยวนี้ความเป็นเจ้าหน้าที่รัฐทำลาย ทำในนามของความมั่นคง ทำในนามของประโยชน์สาธารณะ ทำในนามของการรักษาความสงบเรียบร้อย ตัดสินใจทำลายโดยที่ไม่รู้หรือกว่ากฎหมายมีอำนาจไหม”⁴⁴

เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2563 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคอนาคตใหม่ พร้อมทั้งมีคำสั่งตัดสิทธิทางการเมืองของผู้บริหารพรรคทั้ง 16 คนเป็นเวลาสิบปีตามคำร้องเรียนของกกต.⁴⁵

ทางการเมืองไทยไม่เพียงแต่พุ่งเป้าหมายไปที่ผู้วิจารณ์การทำงานของกกต.หรือศาลรัฐธรรมนูญออนไลน์ในช่วงหลายเดือนที่ผ่านมา เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2562 ร.อ.เสริมศักดิ์ ผลาม เจ้าหน้าที่จากมณฑลทหารบกที่ 33 (มทบ.33) แจ้งความต่อสถานีตำรวจแม่เปิง กล่าวหาว่าผ.ศ.ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และอดีตแกนนำเสื้อแดง⁴⁶ หาญศักดิ์ เบญจศรีพิทักษ์ โพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊กสองข้อความ ถือเป็นการนำ

⁴⁰ “ปิยบุตร พรรคอนาคตใหม่ ปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา (Future Forward's Piyabutr denies charges),” *บางกอกโพสต์*, 17 เมษายน 2562,

<https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/1662868/future-forwards-piyabutr-denies-charges> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁴¹ เว็บไซต์ทางการเมืองของพรรคอนาคตใหม่, <https://en.futureforwardparty.org/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁴² “คสช.เตรียมแจ้งความข้อหาหมิ่นศาลต่อพรรคอนาคตใหม่ (NCPO to bring charges against FFP for contempt of court),” *ประชาไท* อิงลิช, 11 มีนาคม 2562, <https://prachatai.com/english/node/7965> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁴³ บทสัมภาษณ์ปิยบุตร แสงกนกกุล, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 8 ธันวาคม 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁴⁴ บทสัมภาษณ์ปิยบุตร แสงกนกกุล, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 8 ธันวาคม 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁴⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “ประเทศไทย: ทางการต้องยกคำสั่งยุบพรรคอนาคตใหม่ (Thailand: Authorities must reverse dissolution of opposition Future Forward Party),” 21 กุมภาพันธ์ 2563, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/02/thailand-authorities-must-reverse-dissolution-of-opposition-future-forward-party/> (เข้าถึงวันที่ 2 มีนาคม 2563).

⁴⁶ คำว่า “เสื้อแดง” ถูกเป็นคำเรียกคนกลุ่มหนึ่งหลังจากการประท้วงต่อต้านรัฐบาลทหารในปีพ.ศ.2553 ซึ่งมีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 90 คนและผู้บาดเจ็บกว่า 2,000 คน การประท้วงต่อต้านรัฐบาลนำโดยแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ซึ่งเรียกตนเองว่า “เสื้อแดง” ดูอิวเมนไรท์วอช, *จดถึงผู้ถูกคุกคาม: การประท้วงปี 2553 ใน*

ข้อมูลเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชน มีความผิดตามพ.ร.บ.
คอมพิวเตอร์⁴⁷

คดีนี้เกิดจากการโพสต์บนสื่อสังคมออนไลน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเดินประท้วงเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2562 ชื่อ Walk to Vote ที่จังหวัดเชียงใหม่ การเดินขบวนดังกล่าวเรียกร้องให้รัฐบาลจัดการเลือกตั้งทั่วไปในวันเดียวกัน กองกำลังทหารจากมทบ.33 จัดงานระดมทุนบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากพายุไซโคลนปาบึก ซึ่งประเทศไทยประสบปัญหาในสัปดาห์ก่อนหน้านี้⁴⁸ ปิ่นแก้วและหาญศักดิ์โพสต์รูปถ่ายของเจ้าหน้าที่ทหารจากมทบ.33 บริเวณตำบลวัดท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่ โพสต์ของปิ่นแก้วระบุว่า “ชาวเชียงใหม่ร่วมกับมทบ.33 Walk to Vote 5555 คนตรีดี เวทีพร้อม” และโพสต์ของหาญศักดิ์ระบุว่า “ขอบคุณท่าน ผบ.มทบ.33 ที่ช่วยส่งวงดนตรีสนับสนุนการมาร่วมกิจกรรม Walk To Vote ไม่เลือนเลือนเลือกตั้ง ทำให้การแสดงออกของชาวเชียงใหม่ได้รับความครึกครื้นพอสมควร ขอขอบคุณ”⁴⁹

ร.อ.เสริมศักดิ์ ผลงามกล่าวหาว่าคนที่อ่านโพสต์ของปิ่นแก้วและหาญศักดิ์อาจไม่ทราบถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของกิจกรรมที่จัดโดยเจ้าหน้าที่ทหารจากมทบ.33 และไม่บริจาคให้กับผู้ที่ประสบภัยจากพายุ⁵⁰ แม้ว่าปิ่นแก้วเชื่อว่าคดีที่ฟ้องต่อเธอไม่มีรูปคดีนัก แต่เธอก็บอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า “ถึงพวกเราจะรู้ดีว่าคดีนี้เป็นอะไรที่ไร้สาระมาก แม้แต่เพื่อนนักวิชาการกฎหมายของดิฉัน...ก็พูดว่าเป็นคดีที่เง่ แต่เราก็ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าคดีจะจบอย่างไร เพราะกระบวนการยุติธรรมไม่คืบหน้าตามหลักนิติธรรม ไม่มีใครทำนายอะไรได้”⁵¹

เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2563 กว่าหนึ่งปีหลังจากวันที่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ตำรวจภูธรภาค 5 จึงมีความเห็นไม่สั่งฟ้องศ.ปิ่นแก้วและหาญศักดิ์⁵²

ปิ่นแก้วเชื่อว่าจุดประสงค์ของเจ้าหน้าที่ในการฟ้องร้องต่อกิจกรรมออนไลน์ของเธอเป็นไปเพื่อยับยั้งความพยายามตรวจสอบเอาผิดกับทางการไทย “นี่คือกลยุทธ์ของ[เจ้าหน้าที่] ทุกคดีเป็นคดีปิดปาก(การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการสาธารณะ) เขาต้องการให้พวกเราหยุดทำกิจกรรมที่เราอยากทำ เรามีคนที่มีความหวังไปยื่นฟ้องคดีพวกเรา แต่เราไม่ได้มีความหวังแบบนั้น ไม่ยุติธรรมเลย”⁵³

ประเทศไทยและการปราบปรามโดยรัฐบาล (Descent into Chaos: Thailand's 2010 Red Shirt Protests and the Government Crackdown), 3 พฤษภาคม 2554, <https://www.hrw.org/report/2011/05/03/descent-chaos/thailands-2010-red-shirt-protests-and-government-crackdown> (เข้าถึงวันที่ 7 เมษายน 2563).

⁴⁷ เอกสารตำรวจตรวจสอบโดยแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

⁴⁸ ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, การปิดกั้น-คุกคามยังคงอยู่: ส่องปรากฏการณ์ชุมนุมรอบเดือน ม.ค. ก่อนเส้นทางสู่วันเลือกตั้ง, 2 February 2019, <https://www.lhr2014.com/?p=10677> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2563).

⁴⁹ เอกสารตำรวจตรวจสอบโดยแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

⁵⁰ เอกสารตำรวจตรวจสอบโดยแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

⁵¹ บทสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 30 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย. เอกสารตำรวจตรวจสอบโดยแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

⁵² บทสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 13 กุมภาพันธ์ 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁵³ บทสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 30 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

“มีคนจับตาอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

การติดตามกิจกรรมบนสื่อโซเชียลของปิ่นแก้วอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของรัฐบาล ก่อนหน้า ทหารเคยนำตัวปิ่นแก้วไปสอบสวนที่มทบ.33 จังหวัดเชียงใหม่ถึงสองครั้ง หลังการรัฐประหารในปี 2557 และอีกครั้งในปี 2560⁵⁴ การถูกนำตัวไปสอบสวนครั้งที่สองเป็นผลมาจากการรูปภาพที่โพสต์บนเฟซบุ๊ก ของปิ่นแก้ว ซึ่งประกอบด้วยไปด้วยบุคคล 10 ถึง 15 คนบริเวณประตูท่าแพในจังหวัดเชียงใหม่ โดยทุกคนหัน หน้าเข้าหาประตูและยกมือขึ้น ปิ่นแก้วแสดงความคิดเห็นบนโพสต์ดังกล่าวว่า "เสรีภาพ เสรีภาพ เสรีภาพ" ซึ่ง เจ้าหน้าที่ทหารกล่าวหาว่าเป็นแถลงการณ์ทางการเมือง⁵⁵

เมื่อถามปิ่นแก้วว่ารัฐบาลไทยสามารถดำเนินการอะไรเพื่อจัดการกับข้อจำกัดด้านสิทธิเสรีภาพในการ แสดงออกออนไลน์ ปิ่นแก้วตอบแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า "คำแนะนำของดิฉันหรือ...กองทัพไม่ได้มีหน้าที่ จับตาดูเฟซบุ๊กของประชาชน"⁵⁶

นับตั้งแต่การเลือกตั้งในเดือนมีนาคม 2562 ทางกรไทยยังไม่สามารถสืบสวนการโจมตีนักปกป้อง สิทธิมนุษยชนและนักกิจกรรม พร้อมทั้งยังคงแจ้งความดำเนินคดีอาญากับบุคคลที่วิพากษ์วิจารณ์ความ ล้มเหลวรัฐบาลออนไลน์⁵⁷ ในเดือนกรกฎาคม 2562 "สุชานันท์" ถูกจับพร้อมกับอีก 13 คน พร้อมถูกกล่าวหาว่า โฟสต์รูปถ่ายและแสดงความคิดเห็นบนเฟซบุ๊ก กล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบการโจมตีนัก กิจกรรมสิทธิมนุษยชน เสรีวิวัฒน์ หรือ "จ่านิว" อัยการสูงสุดฟ้องร้อง "สุชานันท์" โดยกล่าวหาว่าข้อความดังกล่าว ก่อให้เกิดความแตกแยกและอาจก่อให้เกิดอันตรายความเสียหายต่อความมั่นคงแห่งประเทศ ถือเป็นการละเมิด มาตรา 14 แห่งพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์⁵⁸ ขณะให้สัมภาษณ์แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลในเดือนพฤศจิกายน 2562 "สุชานันท์" กล่าวว่า "ดิฉันอยากให้แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเอาเรื่องนี้ไปเล่าให้หลายๆ ภาคส่วนได้รับรู้ ที่ อยู่ต่างประเทศจะรู้ว่าเราไม่มีเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่นี่ เราถูกปิดปากโดยกฎหมายและเราก็วิจารณ์รัฐบาลหรือ เจ้าหน้าที่ไม่ได้"⁵⁹

เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2562 หลังจากบุคคลกว่าสี่คนโจมตีจ่านิว นักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชน ด้วย ไม้เบสบอลจนเขาต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล⁶⁰ "สุชานันท์" ถูกกล่าวหาว่าโพสต์รูปถ่ายของพล.ต.อ.

⁵⁴ บทสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 30 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁵⁵ บทสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 30 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁵⁶ บทสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 30 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁵⁷ ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, การขยายตัวของความรุนแรงที่เป็นระบบ: ข้อสังเกตต่อการลอบทำร้ายนักกิจกรรมการเมือง, 3 มิถุนายน 2562, <https://www.thr2014.com/?p=12598> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562); ภาณุ วงศ์ชะอุ่ม, พณรัตน์ เทพกำปนาท, แมทธิว โดสเดวิน, "ขวาจัด: การแบ่งขั้วการเมืองรุนแรงขึ้น ในประเทศไทย (Hard right: Political divide deepens in Thailand)," รอยเตอร์, 5 กันยายน 2562, <https://www.reuters.com/article/us-thailand-politics-right-analysis/hard-right-political-divide-deepens-in-thailand-idUSKCN1VQ0JS> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁵⁸ เอกสารตำรวจตรวจสอบโดยแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

⁵⁹ บทสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับ "สุชานันท์", แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 16 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁶⁰ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, "เรียกร้องให้ทางการไทยนำตัวบุคคลที่ทำร้ายจ่านิว เอกชัย และฟอร์ดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (Thai authorities urged to bring to justice attackers of Ja New, Ekachai and Ford)," 28 มิถุนายน 2562, <https://www.amnesty.or.th/en/latest/news/725/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562). "จ่านิว"ถูกทำร้ายอีกครั้งบน สังกัดเข้าห้องฉุกเฉิน ('Ja New' assaulted again, sent to ICU), บางกอกโพสต์, 28 มิถุนายน 2562, <https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/1703660/ja-new-assaulted-again-sent-to-icu> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

"มีคนจับตาดูอยู่จริง ๆ"

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

ชัยวัฒน์ เกตุวรชัย รองผู้บังคับบัญชา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกล่าวว่าเขาเป็นหัวหน้ามาเฟียที่คุกคามนักกิจกรรมประชาธิปไตย ได้แก่ เอกชัย หงส์กังวาน อนุรักษ์ เจนตวนิชย์ หรือฟอร์ด และจำนิง⁶¹

“สุชานันท์” ยังถูกกล่าวหาว่า ในวันเดียวกันนั้นเธอโพสต์รูปถ่ายอีกรูปของพล.ต.อ.ชัยวัฒน์ เกตุวรชัย และพล.ต.ต.จิรภพ ภูริเดช ผู้บังคับการกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ปอท.) ในโพสต์ของเธอ “สุชานันท์” เรียกร้องให้พล.ต.ต.จิรภพจัดการปัญหาการโจมตีนักกิจกรรม พร้อมทั้งกล่าวว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนสี่นายช่วยเหลือพล.ต.อ.ชัยวัฒน์โจมตีจำนิง เอกชัย และฟอร์ด “สุชานันท์” ยังกล่าวเพิ่มเติมว่าพล.ต.อ.ชัยวัฒน์เป็น “มือซ้าย” ของรองนายกรัฐมนตรีพล.อ.ประวิทย์ วงษ์สุวรรณ⁶²

เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2562 “สุชานันท์” ถูกจับกุมและควบคุมตัวพร้อมกับผู้ต้องหาอีก 13 คนที่ถูกกล่าวหาว่าแชร์โพสต์ของเธอ โดยถูกควบคุมตัวที่สถานีตำรวจทุ่งสองห้อง กรุงเทพฯ ผู้ต้องหาอีก 13 คนให้การยอมรับต่อข้อหาตามมาตรา 14 แห่งพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์แต่ “สุชานันท์” ให้การปฏิเสธตลอดข้อกล่าวหา ต่อมาเธอถูกส่งฟ้องโดยอัยการเมื่อวันที่ 6 กันยายนและภายหลังได้รับประกันตัว⁶³ ศาลนัดพิจารณาคดีของ “สุชานันท์” ครั้งต่อไปในเดือนกันยายน 2563⁶⁴

“สุชานันท์” ให้ความเห็นกับคดีของเธอว่า “รู้สึกที่เราโดนละเมิดสิทธิ มันไม่เป็นธรรมกับประชาชนทั่วไปธรรมดา...คุณไม่ใช่ประชาชนทั่วไป...คุณเป็นข้าราชการชั้นสูง คุณมาแจ้งความเอาผิดกับประชาชนมันถือว่ามันไม่ถูกต้อง ถึงดิฉันทำจริงหรือไม่มันก็เป็นความคิดทางสิทธิมนุษยชนที่จะต้องแสดงออกได้โดยสุจริตชน ไม่มีใครอยู่เบื้องหลัง”⁶⁵

การจำกัดการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์

“ดูเหมือนว่าเจ้าหน้าที่จะไม่ใช้[มาตรา 112]แล้วใช้[มาตรา] 116 แทน... มันน่าเศร้ามาก ถ้าเราโพสต์ที่ 112 คนจะเห็นชัดเลยว่าสถานการณ์ดีขึ้น คดี 112 น้อยลง แต่มันไม่ใช่แบบนั้น เพราะคดีพวกนี้ถูกแทนที่ด้วย

⁶¹ เอกสารตำรวจตรวจสอบโดยแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

⁶² เอกสารตำรวจตรวจสอบโดยแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

⁶³ เอกสารตำรวจตรวจสอบโดยแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล; บทสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ “สุชานันท์”, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 14 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁶⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลสังเกตการณ์การดำเนินคดี, 4 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁶⁵ บทสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ “สุชานันท์”, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 16 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

“มีคนจับดาอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

กฎหมายอื่น สุดท้ายแล้วคนก็ยังโดนฟ้องจากการใช้เสรีภาพการ แสดงออกอยู่”

สถุณี อาชวานันทกุล, Thai Netizen Network⁶⁶

แม้รัฐบาลได้หยุดฟ้องร้องคดีใหม่ด้วยข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ แต่ก็ยังคงดำเนินคดีกับบุคคลที่โพสต์เนื้อหาถูกเข้าใจว่าสร้างความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่ โดยทั่วไปการดำเนินคดีเหล่านี้มักใช้กฎหมายสองฉบับที่มีความคลุมเครือแทน ได้แก่ ข้อหายุยงปลุกปั่น (มาตรา 116 แห่งประมวลกฎหมายอาญา) หรือพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ แท้จริงแล้วคดีเหล่านี้ไม่เกิดเพียงแค่นำเนื้อหาที่เผยแพร่ต่อสาธารณะ แต่ยังรวมถึงข้อความส่วนตัวที่ส่งผ่านแอปพลิเคชันไลน์เช่นกัน

มาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของประเทศไทย กำหนดให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปีสำหรับบุคคลที่ “หมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์”⁶⁷ โดยทั่วไปเจ้าหน้าที่มักเป็นผู้แจ้งความด้วยข้อหาตามมาตรา 112 เพราะพิจารณาว่าการโพสต์หรือแชร์ข้อความที่มีลักษณะวิจารณ์บนโลกออนไลน์เป็นการล่วงละเมิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์⁶⁸ อย่างไรก็ตาม ในเดือนกุมภาพันธ์ 2561 สำนักงานอัยการสูงสุดได้ออกคำสั่งระบุว่าสำนักงานมีอำนาจตัดสินเด็ดขาดว่าจะดำเนินคดีตามมาตรา 112 หรือไม่⁶⁹ อุปสรรคทางกระบวนการนี้มีประสิทธิภาพในการระงับการฟ้องร้องคดี ในประเด็นนี้ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนรายงานว่า ไม่มีบุคคลใดถูกแจ้งความในคดีใหม่ด้วยข้อหาตามมาตรา 112 ตลอดปี 2562⁷⁰

กระนั้นทางการไทยพบวิธีการอื่นที่สามารถทดแทนมาตรานี้ได้ ตั้งแต่การเลือกตั้งในเดือนมีนาคม 2562 เจ้าหน้าที่ได้ใช้พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ดำเนินคดีทางอาญาต่อบุคคลหลายคนโพสต์ข้อความซึ่งถือว่าเป็น “ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร”⁷¹ ยกตัวอย่างเช่น ในเดือนตุลาคม 2562 ฝ่ายกฎหมายของกระทรวงเศรษฐกิจดิจิทัลและสังคมแจ้งความคดีอาญาต่ออาทนต์ พงษ์ประภาพันธ์ นักกิจกรรม ด้วยข้อหาตามมาตรา 14(3) แห่งพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ จากการที่เขาแสดงความเกี่ยวกับการสวรรคตของพระมหากษัตริย์ยุโรปในอดีต

⁶⁶ บทสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 28 ตุลาคม 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁶⁷ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 112, <http://library.siam-legal.com/thai-law/criminal-code-royal-family-sections-107-112/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁶⁸ สิวเมเนโรวทอร์, “การกลั่นแกล้งความเห็นเป็นเสี่ยงอันตราย”: การทำให้การแสดงออกอย่างสงบเป็นอาชญากรรมในประเทศไทย (To Speak Out is Dangerous”: The Criminalization of Peaceful Expression in Thailand), 24 ตุลาคม 2562, <https://www.hrw.org/report/2019/10/24/speak-out-dangerous/criminalization-peaceful-expression-thailand> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562), หน้า 91.

⁶⁹ สนง.อัยการสูงสุด ออกแนวปฏิบัติใหม่ วรรคดี 112 ให้ อสส.พิจารณา, บีบีซี, 27 กุมภาพันธ์ 2561, <https://www.bbc.com/thai/thailand-43209449> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁷⁰ บทสัมภาษณ์ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 14 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย. ดูศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, การเปลี่ยนแปลงของแนวทางการบังคับใช้มาตรา 112 ในรอบปี 2561, 15 มกราคม 2562, <https://www.tlhr2014.com/?p=10309> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁷¹ พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการคอมพิวเตอร์, มาตรา 14(3), แปลโดย Thai Netizen Network, <https://thainetizen.org/docs/cybercrime-act-2017/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

“มีคนจับตาอยู่จริงๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

การดำเนินคดีเกิดจากช่วงเวลาโพสต์บนสื่อโซเชียลเกี่ยวกับประเด็นที่ได้รับความสนใจจากสาธารณะ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2562 ขบวนการเสด็จพระราชดำเนินกลางเมืองกรุงเทพฯ ส่งผลให้การคมนาคมหยุดชะงัก มีบุคคลโพสต์ข้อความบนทวิตเตอร์เกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวมากกว่า 700,000 ทวิต โดยหลายคนแสดงความคับข้องใจอย่างมากต่อการจลาจลที่ติดขัดจากขบวนเสด็จพระราชดำเนิน⁷² กาณท์โพสต์แสดงความคิดเห็นบนเฟซบุ๊กเช่นกัน โดยตั้งคำถามว่า “อยากจบแบบไหน – ยิ่งกราดเหมือนรัสเซีย – กียอดิน ตัดหัว เหมือนฝรั่งเศส – ลี้ภัยเหมือนเยอรมัน – ทำประจามติ เหมือนกรีซ – ยึดอำนาจ ไล่ออกอยู่ประเทศเพื่อนบ้านเหมือนลาว”⁷³

เมื่อเวลาประมาณ 20.00 น. ของวันที่ 7 ตุลาคม 2562 เจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ปอท.) เดินทางไปที่บ้านกาณท์ พร้อมทั้งจับกุมตัวและควบคุม เขาที่สถานีตำรวจแจ้งวัฒนะ ก่อนแจ้งข้อหาจากการโพสต์ออนไลน์ กาณท์ได้ประกันตัวด้วยหลักทรัพย์ 100,000 บาทในวันรุ่งขึ้น⁷⁴

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจดิจิทัลและสังคม และพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ อธิบดีโฆษกรัฐบาล แสดงความคิดเห็นรุนแรงเกี่ยวกับกรณีนี้ว่า “พวกเราทำจริงจัง ทำอย่างรอบคอบ เกรงครัด แล้วก็ดำเนินการจับกุมได้ เพื่อให้เป็นตัวอย่างด้วยให้กับพี่น้องประชาชนคนอื่น ๆ ว่าการดำเนินการแบบนี้ก็อยากจะให้คิดให้ดี ให้รอบคอบ มีผลทั้งในคดีอาญา และก็มีโทษทั้งจำทั้งปรับ”⁷⁵ ก่อนหน้านั้นพุทธิพงษ์ได้อาสาให้ใช้เฟซบุ๊กของตนเองเพื่อกำจัด เนื้อหาที่สร้างความเสียหายประชาชน⁷⁶

ทนายความด้านสิทธิมนุษยชนชี้ให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องของคดีกาณท์และจตุภัทร์ บุญภัทรรักษา หรือไผ่ โดยกล่าวว่า “มันเป็นการออกมาบล์ ออกมาทำให้คนที่สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีของการเชือดไก่ให้ลิงดู เพราะกาณท์เป็นบุคคลที่อยู่ในสเปดไลท์ คล้ายๆ คดีไผ่ ประชาชนที่ไม่มีส่วนเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นนักกิจกรรมหรือนักเคลื่อนไหว เขาจะไม่จับ เพราะฉะนั้นน้ำหนักที่ดีพอจะทำ IO ก็เหมือนการโฆษณา ต้องเอาคนที่ น่าสนใจ”⁷⁷

การที่รัฐบาลคุกคามผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นที่รู้จักและโพสต์เนื้อหาที่ถูกมองว่าวิจารณ์สถาบัน พระมหากษัตริย์ส่งผลให้มีการดำเนินคดีทั่วประเทศไทย เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2563 ผู้ใช้ทวิตเตอร์อายุ 20 ปี ซึ่งใช้นามแฝงว่า “นิรนาม” ถูกจับกุมที่บ้านของเขาในพัทยา จังหวัดชลบุรี ภายหลังเขาถูกแจ้งข้อหาตามมาตรา

⁷² ธีรชัย จารุวัตร, “ชาวเน็ตโกรธรถติดเพราะขบวนเสด็จฯ (Netizens Angered By Motorcade Traffic Woes,” ข่าวสด อังคิ, 2 ตุลาคม 2562,

<http://www.khaosodenglish.com/news/2019/10/02/netizens-angered-by-motorcade-traffic-woes/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁷³ บทสัมภาษณ์กาณท์ พงษ์ประภาพันธ์, แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล, 20 ตุลาคม 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁷⁴ บทสัมภาษณ์ทนายความสิทธิมนุษยชน, แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล, 28 ตุลาคม 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁷⁵ “ประเทศไทยจับกุมเพราะประเด็น #ขบวนเสด็จฯ (Thailand arrests man amid #royalmotorcade controversy),” รอยเตอร์, 8 ตุลาคม 2562, <https://www.reuters.com/article/us-thailand-cyber/thailand-arrests-man-amid-royalmotorcade-controversy-idUSKBN1WN0GE> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

<https://www.youtube.com/watch?v=D1aKcdFEhgU>

⁷⁶ พัชรพิชา ธนาเกษมพิพัฒน์, “ประเทศไทยให้บริษัทฯ ตั้งศูนย์ต่อต้าน ‘ข่าวปลอม’ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Thailand asks tech firms to set up centers against ‘fake news’ in Southeast Asia),” รอยเตอร์, 19 สิงหาคม 2562, <https://www.reuters.com/article/us-asean-fakenews/thailand-asks-tech-firms-to-set-up-centers-against-fake-news-in-southeast-asia-idUSKCN1V917J> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁷⁷ บทสัมภาษณ์ทนายความสิทธิมนุษยชน, แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล, 28 ตุลาคม 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

“มีคนจับตาอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล

14 (3) แห่งพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ อันเป็นผลมาจากโพสต์ข้อความบนทวิตเตอร์ซึ่งมีพระบรมฉายาลักษณ์ของพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ พร้อมทั้งความคิดเห็นในลักษณะเสียดสี⁷⁸

ในตอนเช้าของวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2563 เจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบประมาณ 10 นายมาที่บ้านของครอบครัว “นิรนาม” และแสดงหมายเรียกและหมายค้นซึ่งออกโดยศาลจังหวัดพญา หลังจากเจ้าหน้าที่ค้นบ้านและยึดโทรศัพท์มือถือสองเครื่อง เจ้าหน้าที่นำตัว “นิรนาม” และผู้ปกครองของเขาไปสอบปากคำที่สถานีตำรวจพญา เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้แสดงหมายจับแต่อย่างใด

ระหว่างการสอบปากคำ “นิรนาม” เจ้าหน้าที่ตำรวจแสดงหลักฐานภาพหน้าจอมากกว่า 30 ชุดจากบัญชีทวิตเตอร์ของเขา รวมถึงหลายภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เจ้าหน้าที่ที่สอบปากคำยังได้บันทึกบทสนทนาระหว่างการสอบสวนด้วยโทรศัพท์มือถือ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563 ร.ต.ท.ชลวิทย์ อธิพันธ์สีห์จากสถานีตำรวจพญาเย็นคำร้องควบคุมขอควบคุมตัว “นิรนาม” ระหว่างการสอบสวน โดยอ้างว่าเขามีความเสี่ยงในการหนีและอ้างถึงกำหนดโทษสูงตามมาตรา⁷⁹ หลังจากศาลจังหวัดพญาปฏิเสธไม่ให้ประกันตัว เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2563 ครอบครัวของ “นิรนาม” ได้ยื่นขอประกันตัวอีกครั้งด้วยหลักทรัพย์ 200,000 บาท เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563⁸⁰ การพิจารณาคดีเบื้องต้นจะมีขึ้นในวันที่ 8 มิถุนายน 2563⁸¹

เจ้าหน้าที่ยังฟ้องร้องต่อบุคคลที่โพสต์ข้อความบนสื่อโซเชียลในลักษณะส่วนตัว โดยอ้างว่าเพื่อปกป้องความมั่นคงแห่งชาติ ในเดือนมกราคม 2562 ตามที่อัยการสูงสุดยื่นร้องเรียน ตำรวจแจ้งความ “มาลี” ด้วยข้อหาตามมาตรา 33, 83, 91, 116 และ 209 แห่งประมวลกฎหมายอาญา รวมถึงมาตรา 8 แห่งพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ เจ้าหน้าที่อ้างว่าเธอจัดตั้งองค์กรอาชญากรรมเพื่อก่อให้เกิดความกระด้างกระเดื่องและต่อต้านสถาบันพระมหากษัตริย์และรัฐบาล พร้อมทั้งแชร์รูปถ่ายของตนถือธงที่เขียนว่า “สหพันธรัฐไท” กลุ่มสหพันธรัฐไทย ในกลุ่มสนทนาส่วนตัวบนแอปพลิเคชันไลน์⁸²

เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2561 “มาลี” เดินทางไปที่ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิร์ลในจังหวัดอุบลราชธานี สถานที่ซึ่งเธอถ่ายรูปตนเองถือธงที่ประดับด้วยโลโก้ของกลุ่มสหพันธรัฐไทย “มาลี” แชร์รูปถ่ายกับเพื่อนของเธอในแอปพลิเคชันไลน์ ต่อมาเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม เจ้าหน้าที่ตำรวจประมาณ 30 นายปรากฏตัวที่บ้านของ “มาลี” และนำตัวเธอไปสอบปากคำที่สถานีตำรวจใกล้เคียง ก่อนที่จะส่งตัวเธอไปยังมณฑลทหารบกที่ 22 อำเภอวารินชำราบ “มาลี” บอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า “[เจ้าหน้าที่] ก็ถ่ายรูปพี่ตลอด แบบนี้มันกลัว เราไม่เคย

⁷⁸ ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, “ผู้ใช้ทวิตเตอร์ ‘นิรนาม’” ถูกจับกุมดำเนินคดีพ.ร.บ.คอมฯ ก่อนศาลไม่ให้ประกันตัว อ้างเป็นเรื่องร้ายแรง”, 20 กุมภาพันธ์ 2563, <https://www.ilhr2014.com/?p=16073> (เข้าถึงวันที่ 2 มีนาคม 2563).

⁷⁹ ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, “ผู้ใช้ทวิตเตอร์ ‘นิรนาม’” ถูกจับกุมดำเนินคดีพ.ร.บ.คอมฯ ก่อนศาลไม่ให้ประกันตัว อ้างเป็นเรื่องร้ายแรง”, 20 กุมภาพันธ์ 2563, <https://www.ilhr2014.com/?p=16073> (เข้าถึงวันที่ 2 มีนาคม 2563).

⁸⁰ บทสัมภาษณ์ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 6 มีนาคม 2563, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, “อัยการของพ่อกับแม่ในรอบหกวัน: บันทึกเรื่อง ‘นิรนาม’” ก่อนจะได้ประกันตัว”, 24 กุมภาพันธ์ 2562, <https://www.ilhr2014.com/?p=16191> (เข้าถึงวันที่ 2 มีนาคม 2563).

⁸¹ บทสัมภาษณ์ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 7 เมษายน 2563, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁸² บทสัมภาษณ์ตัวแทนทางกฎหมายของ “มาลี”, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 14 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย; ตามมาตรา 209 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กลุ่มสหพันธรัฐไทยเข้าข่าย “อั้งยี่” เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ “ปกปิดวิธิดำเนินการและมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย” ดูประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 209, https://library2.parliament.go.th/library/content_law/18.pdf (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

เจอแบบนี้ มันทั้งตกใจทั้งอะไร...พี่ไม่ได้ถ่ายรูปตัวเองนะ ถ่ายบรรยากาศทั่วๆ ไป...น้องสองคนเขาเดินมา เขาก็ไปถ่ายให้...ก็แค่นั้นแล้วเราก็ส่งไลน์ไปให้เพื่อน...ไม่ได้โพสต์เฟซบุ๊กเพราะว่าพี่ไม่เล่นเฟซบุ๊ก⁸³

เจ้าหน้าที่ทหารควบคุมตัว “มาลี” ไว้ทั้งหมดสี่วันก่อนปล่อยตัวเธอ เพียงเพื่อจะจับกุมเธออีกครั้งในวันที่ 13 ธันวาคมและพาตัวไปยังมณฑลทหารบกที่ 11 กรุงเทพฯ “มาลี” ถูกปล่อยตัวอีกครั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม มีการออกหมายเรียกเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2562⁸⁴ “มาลี” เล่าถึงความร้ายแรงของคดีกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า “เขามาถ่ายรูปกับพี่ เขามาตรงหน้าบ้านพี่แล้วก็ไปเอาข้างบ้านพี่มาเป็นพยาน มาถ่ายรูปด้วยกันสี่คน มีเสธ สองเสธ...แล้วก็พี่แล้วก็น้องข้างบ้านพี่ แล้วก็บอกว่าเดี๋ยวจะส่งไปให้ร.10 ดู”⁸⁵ เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2562 เจ้าหน้าที่แจ้งข้อหาอย่างเป็นทางการ และ “มาลี” ได้รับประกันตัวด้วยหลักทรัพย์ 600,000 บาท⁸⁶

คดีของ “มาลี” เป็นหนึ่งใน 11 คดีที่ฟ้องร้องต่อสมาชิกของกลุ่มสหพันธ์ไทย ซึ่งมีผู้ถูกกล่าวหาอย่างน้อย 20 คน⁸⁷ เจ้าหน้าที่อ้างว่ากลุ่มดังกล่าวต้องการโค่นล้มสถาบันพระมหากษัตริย์และรัฐบาล เปลี่ยนแปลงระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นระบอบสหพันธรัฐที่มีประธานาธิบดี รวมถึงพยายามโน้มน้าวให้ผู้คนก่อความวุ่นวายภายในราชอาณาจักรซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อความมั่นคงแห่งชาติ⁸⁸

ปัจจุบัน “มาลี” เป็นจำเลยเพียงรายเดียวที่เข้ารับการไต่สวนโดยศาลในข้อหาดังกล่าว เนื่องจากไม่ทราบที่อยู่ของจำเลยคนอื่น เป็นที่รู้จักกันดีว่าผู้ถูกกล่าวหาว่าไม่เคารพต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ย่อมได้รับ

⁸³ บทสัมภาษณ์ “มาลี,” แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 16 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁸⁴ บทสัมภาษณ์ “มาลี,” แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 16 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย, และบทสัมภาษณ์ตัวแทนทางกฎหมายของ “มาลี,” แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 14 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁸⁵ บทสัมภาษณ์ “มาลี,” แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 16 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁸⁶ ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, สั่งฟ้องหญิงสูงวัยอุบลฯ ม.116-ขังยี่-พ.ร.บ.คอมฯ เหตุสวมเสื้อดำ, 23 กันยายน 2562, <https://www.thlr2014.com/?p=13883> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁸⁷ ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 1 ปี ความเคลื่อนไหวคดี ‘สหพันธ์รัฐไท’: ดำเนินคดีอย่างน้อย 20 คน ใน 11 คดี, 25 กันยายน 2562, <https://www.thlr2014.com/?p=13896> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁸⁸ เอกสารตำรวจตรวจสอบโดยแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

ผลกระทบ ดังที่ผู้ลี้ภัยชาวไทยหลายคนที่ถูกฟ้องร้องด้วยข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพได้หายตัวไปและเชื่อกันว่าเสียชีวิตแล้ว⁸⁹ นัคดีวิจารณ์คดีครั้งต่อไปของ “มาลี” มีในเดือนกันยายน 2563⁹⁰

เมื่อกล่าวถึงการเปลี่ยนจากการใช้มาตรา 112 เพื่อดำเนินคดีกับเนื้อหาทางออนไลน์ ทนายความด้านสิทธิมนุษยชนบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า “มันยังมีบางกลุ่มที่ยังใช้[มาตรา 112]เป็นเครื่องมือในการดำเนินการกับบุคคลที่เห็นต่างทางการเมืองอยู่ ตรงนี้คือปัญหา ปัญหาต่อสังคมไทยกับปัญหาต่อสถาบันด้วย...การเอาคดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงมาเป็นเกราะปิดปากประชาชนง่ายที่สุด”⁹¹

การคุกคามและข่มขู่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

ทางการไทยใช้วิธีการต่างๆ สกัดกั้นการแสดงออกออนไลน์ นอกเหนือจากการฟ้องร้องคดีทางอาญา เพื่อยุติการเผยแพร่ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลและสถาบันพระมหากษัตริย์ ตำรวจยังใช้วิธีการข่มขู่ผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่โพสต์ได้รับความสนใจจากสาธารณะ ผ่านการการสอบสวนพวกเขาโดยปราศจากเอกสารทางกฎหมายที่จำเป็น แต่เจ้าหน้าที่กลับดำเนินการเพียงเล็กน้อยเพื่อควบคุมการเผยแพร่ของเนื้อหาที่ละเมิดสิทธิของบุคคลที่นักวิจารณ์รัฐบาล

เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 เวลาประมาณ 9.00 น. เจ้าหน้าที่ตำรวจนอกเครื่องแบบเข้าจับกุมนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และพาเธอไปที่สถานีตำรวจคลองหลวง เจ้าหน้าที่สืบนายดำเนินการสอบปากคำเธอเกี่ยวกับการโพสต์บนทวิตเตอร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลและสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีผู้แชร์กว่า 60,000 ครั้ง⁹² เจ้าหน้าที่แสดงหลักฐานเนื้อหาจากโพสต์บนทวิตเตอร์ของนักศึกษาในเดือนตุลาคม 2562 พร้อมบันทึกการสอบปากคำเธอเป็นเวลาประมาณหนึ่งชั่วโมง⁹³ เจ้าหน้าที่ตักเตือนนักศึกษาไม่ให้เผยแพร่ข้อมูลการสอบปากคำดังกล่าว พร้อมทั้งบังคับให้เธอเซ็นชื่อในเอกสารสองฉบับ เพื่อยืนยันว่าเธอยินยอมให้เจ้าหน้าที่

⁸⁹ ยกตัวอย่างเช่น หลังจากถูกตีพิมพ์ กษัตริย์คุณ หรือ “โกตี” หลบหนีจากประเทศไทยในปี 2559 เขาถูกลักพาตัวโดยกลุ่มชายชุดดำจากบ้านที่เมืองเวียงจันทน์ ประเทศลาว ในเดือนกรกฎาคม 2560 และไม่มีผู้พบเห็นหลังจากนั้น ฮันนาห์ เอลิส-ปีเตอร์สัน, “นักกิจกรรมที่ถูกฟ้องข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ‘หายตัว’ ไปในเวียดนาม (Thai activists accused of insulting monarchy ‘disappear’ in Vietnam),” *เดอะ การ์เดียน*, 10 พฤษภาคม 2562, <https://www.theguardian.com/world/2019/may/10/thai-activists-accused-of-insulting-monarchy-disappear-in-vietnam> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562). วันที่ 8 พฤษภาคม 2562 เชื่อได้ว่าซูชีพ ชิวสุทธิ์ กฤษณะ ทัฬหยา (สหายยัง บลัด) และสยาม ธีรวุฒิ (สหายชาวเวียดนามะม่วง) ถูกส่งตัวจากเวียดนามกลับไทย แม้ว่าจะรองนายกรัฐมนตรีประวิตร วงศ์สุวรรณได้ปฏิเสธว่าผู้ต้องหาเหล่านี้ถูกส่งตัวจากเวียดนาม. แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “ประเทศไทย: ยืนยันความปลอดภัยและที่อยู่ของพลเมืองไทยทั้งสาม (Thailand: Confirm safety and whereabouts of three Thai citizens),” 10 พฤษภาคม 2562, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2019/05/thailand-confirm-safety-and-whereabouts-of-three-thai-citizens/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562); สิวเนนโรห์วอห์, “ประเทศไทย: นักวิจารณ์อาจ ‘หายตัวไป’ (Thailand: Critics Feared ‘Disappeared’),” 9 พฤษภาคม 2562, <https://www.hrw.org/news/2019/05/09/thailand-critics-feared-disappeared> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562). ดูเพิ่มเติม “พ่อแม่ผู้ลี้ภัยหาข้อมูลการหายตัวไปของลูก (Exile’s parents seek information on his disappearance),” *ส่วนนักข่าวเอพี*, 13 พฤษภาคม 2562, <https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/1676880/exiles-parents-seek-information-on-his-disappearance> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562). ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์, “กรณีผู้เห็นต่างไทยที่หายตัวไป (The Case of Thailand’s Disappearing Dissidents),” *นิวยอร์คไทมส์*, 14 ตุลาคม 2562, <https://www.nytimes.com/2019/10/14/opinion/thailand-dissidents-disappearance-murder.html> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁹⁰ บทสัมภาษณ์ตัวแทนทางกฎหมายของ “มาลี,” แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 14 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁹¹ บทสัมภาษณ์ทนายความสิทธิมนุษยชน, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 28 ตุลาคม 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁹² บทสัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 5 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย. ดูศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, จนท. ไม่ทราบหน่วย คมดัว นค.ม. ขู่บังคับให้ข้อมูล เหตุพิพาทเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์, 6 พฤศจิกายน 2562, <https://www.thr2014.com/?p=14404&lang=en> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁹³ บทสัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 5 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย. ดูเพิ่มเติมโพสต์เฟซบุ๊กของแอนดรูว์ แม็กเกรเกอร์ มาร์แชลล์, 5 พฤศจิกายน 2562, <https://www.facebook.com/zenjournalist/posts/10157245842251154> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

“มีคนจับตาอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

สอบปากคำ และระบุว่าเธอเข้าใจว่าจะต้องถูกดำเนินคดีหากเธอโพสต์เนื้อหาที่คล้ายคลึงกันในอนาคต⁹⁴ ในภายหลัง ก่อนที่นักศึกษาจะลบบัญชีของเธอ เธอที่แจ่มในทวิตเตอร์ว่า “อยากเตือนคนที่ผ่านมามาอ่านทวิตหรืออะไร คิดดีๆ ก่อนนะ ระวังตัวด้วย มันมีคนจับตาอยู่จริงๆ”

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้มีโอกาสสัมภาษณ์ผู้ใช้ทวิตเตอร์อีกคนชื่อ “เฉลิม” ผู้เล่าถึงกรณีที่เกิดคล้ายคลึงกันที่เกิดขึ้นหลังจากการเลือกตั้งในเดือนมีนาคม 2562 หลังจาก “เฉลิม” โพสต์เนื้อหาเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีผู้แชร์ประมาณ 50,000 ครั้ง เจ้าหน้าที่ตำรวจนอกเครื่องแบบ สอบปากคำ “เฉลิม” เป็นเวลาสองชั่วโมงในที่ทำงานของเขา⁹⁵ เขาบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า เจ้าหน้าที่ไม่ได้แสดงเอกสารใดเพื่อระบุตัวตน แต่ตักเตือนเขาว่าเจ้าหน้าที่ระดับสูงทราบถึงกิจกรรมออนไลน์ของเขา เขาเล่าว่า

“[พนักงานผม]บอกว่าพวกนี้เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่เขาไม่ได้แนะนำตัว เป็นผู้ชายทุกคน แต่เขาไม่ได้ให้เอกสารยืนยันตัว เขาไม่ได้บอกว่ามาจากไหน ไม่ได้บอกชื่อ ไม่มีเอกสารอะไรทั้งนั้น แล้วเขาก็บอกว่า “เบื้องต้นรู้เรื่องทวิต” ของผม”⁹⁶

“เฉลิม” ยังถูกเจ้าหน้าที่บังคับให้ลบเนื้อหาออนไลน์เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ขณะที่เจ้าหน้าที่บันทึกวิดีโอโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเขา “เจ้าหน้าที่บอกผมว่าห้ามทวิตเรื่องนี้อีก เพราะกลัวว่าความปลอดภัยของร.10ต้องมาก่อน... เขาสั่งให้ผมลบทวิต คนหนึ่งถ่ายวิดีโอตอนโดนสอบปากคำไว้ ไม่ได้บอกผมว่าจะถ่าย ตอนผมลบทวิตเขาก็ถ่ายวิดีโอไว้”⁹⁷ ในทั้งสองกรณี เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้แสดงหมายจับหรือหมายเรียกก่อนการสอบปากคำ พร้อมทั้งตักเตือนผู้ให้สัมภาษณ์ว่าห้ามเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าว⁹⁸ กลยุทธ์ดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงทำหน้าที่คุกคามและข่มขู่บุคคลที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่ยังส่งข้อความที่น่ากังวลไปยังนักกิจกรรมออนไลน์คนอื่น

การจับตา “ข่าวปลอม”

ในเดือนพฤศจิกายน 2562 กระทรวงเศรษฐกิจดิจิทัลและสังคมเปิดตัวศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม เพื่อจับตาดูแลเนื้อหาออนไลน์ที่อาจสร้างความเข้าใจผิดแก่ประชาชนหรือส่งผลกระทบต่อ “ความสงบเรียบร้อย

⁹⁴ บทสัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 5 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย. ดูเพิ่มเติมโพสต์เฟซบุ๊กของแอนดรูว์ แม็กเกรเกอร์ มาร์แชลล์, 3 พฤศจิกายน 2562, <https://www.facebook.com/zenjournalist/posts/10157245842251154> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

⁹⁵ บทสัมภาษณ์ “เฉลิม,” แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 14 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁹⁶ บทสัมภาษณ์ “เฉลิม,” แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 14 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁹⁷ บทสัมภาษณ์ตัวแทนทางกฎหมายของ “มาลี,” แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 14 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

⁹⁸ บทสัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 5 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย, และ บทสัมภาษณ์ “เฉลิม,” แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 14 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย. ดูศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, จนท.ไม่ทราบหน่วย คมดัว นค.มธ. ขู่บังคับให้ข้อมูล เหตุทวิตเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์, 6 พฤศจิกายน 2562, <https://www.thr2014.com/?p=14404&lang=en> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

ศีลธรรมอันดี และความมั่นคงแห่งชาติ”⁹⁹ ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมมีหน้าเฟซบุ๊ก รวมถึงกลุ่มสนทนabanlaine และ เว็บไซต์ที่เผยแพร่ตัวอย่างของ “ข่าวปลอม”¹⁰⁰

เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 รัฐบาลไทยประกาศห้าม “การเสนอข่าวหรือทำให้แพร่หลายทางสื่อต่าง ๆ ซึ่งมีข้อความหรือข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด 19) อันไม่เป็นความจริงและอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการใช้อำนาจพ.ร.ก.ฉุกเฉินเพื่อรับมือกับการระบาดของไวรัสโควิด-19¹⁰¹ พ.ร.ก.ฉุกเฉินให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการเซ็นเซอร์การสื่อสาร พร้อมทั้งดำเนินคดีกับผู้เผยแพร่ข้อความดังกล่าวและบุคคลที่วิจารณ์วิธีการรับมือของรัฐบาลต่อการระบาดของโควิด-19 ด้วยข้อหาตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์หรือพ.ร.ก.ฉุกเฉิน กฎหมายเหล่านี้กำหนดให้มีโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและสองปี ตามลำดับ¹⁰²

เมื่อวันที่ 16 มีนาคม ดนัย อุดมคติ ศิลปินวัย 42 ปีหรือที่รู้จักกันในชื่อ “Zen Wide” โพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊กว่า เมื่อเดินทางกลับจากสเปน ทั้งเขาและผู้โดยสารคนอื่น จากเที่ยวบินเดียวกันไม่พบเห็นจุดตรวจคัดกรองโควิด-19 ที่สนามบินสุวรรณภูมิ ภายหลังเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2563 เจ้าหน้าที่จับกุมตัวดนัยที่เกเลอีรูปภาพในจังหวัดภูเก็ต หลังจากมีการร้องเรียนโดยบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ต่อมาเขาถูกดำเนินคดีตามมาตรา 14 (2) แห่งพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์เนื่องจาก “นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะ...ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน”¹⁰³ ดนัยได้รับประกันตัวเมื่อวันที่ 24 มีนาคมด้วยเงินประกัน 100,000 บาท¹⁰⁴

นักกิจกรรมหลายคนมีข้อกังวลว่า การมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐในศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมอาจนำไปสู่การได้ตอบบุคคลที่รายงานข้อมูลเท็จที่ตัวแทนรัฐบาลเป็นผู้โพสต์ นักกิจกรรมคนหนึ่งอธิบายว่า

“ถ้าอยากแจ้ง[ข่าวปลอม]กับหน่วยงานรัฐ ดิฉันคงจะหุดยคิดก่อนว่า “เราจะได้กลับอะไรเราไหม” ที่ดิฉันกังวลเกี่ยวกับศูนย์ไม่ใช่ว่าเราจะปล่อยข่าวปลอมหรือข้อมูลเท็จ ยังไม่เห็นแบบนั้น แต่มันจะ

⁹⁹ พัชรวิภา อนุเกษมพิพัฒน์ “ประเทศไทยเผยศูนย์ ‘ต่อต้านข่าวปลอม’ ควบคุมอินเทอร์เน็ต (Thailand unveils ‘anti-fake news’ center to police the internet),” *รอยเตอร์*, 1 พฤศจิกายน 2562, <https://www.reuters.com/article/us-thailand-fakenews/thailand-unveils-anti-fake-news-center-to-police-the-internet-idUSKBN1XB48Q> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562); “ประเทศไทยศูนย์จับตา ‘ข่าวปลอม’ ตอกย้ำข้อกังวลเซ็นเซอร์ (Thailand’s ‘fake news’ monitoring hub fuels censorship concerns),” *สำนักข่าวเอเอฟพี*, 29 ตุลาคม 2562, <https://www.scmp.com/news/asia/southeast-asia/article/3035400/thailand-launches-fake-news-monitoring-hub-amid-fears-it> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

¹⁰⁰ ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม, <https://www.antifakenewscenter.com/> (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

¹⁰¹ รัฐบาลไทย, *Terms of Reference of the Emergency Decree in effect from 26 มีนาคม 2563*, แปลอย่างไม่เป็นทางการโดยแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล.

¹⁰² แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “วิธีรับมือต่อโควิด-19 ของทางการไทยต้องไม่นำไปสู่ข้อจำกัดด้านสิทธิมนุษยชนที่ไม่สมเหตุผล (Thai Authorities’ Covid-19 Response Must Not Lead to Unwarranted Restrictions on Human Rights and Freedom of Expression),” 27 มีนาคม 2563, <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA3920422020ENGLISH.PDF> (เข้าถึงวันที่ 30 มีนาคม 2563).

¹⁰³ ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, “จับศิลปินโพสต์ ‘สุวรรณภูมิไม่มี จันทน์คัดกรองโควิด’ ขณะกักตัว 14 วัน หลังกลับจากสเปน”, 24 มีนาคม 2563, <https://www.ihrt2014.com/?p=16625> (เข้าถึงวันที่ 30 มีนาคม 2563); ธิวเนลไรท์วอช, “ประเทศไทย: มาตราการโควิด-19ปราบปรามเสรีภาพในการพูด (Thailand: COVID-19 Clampdown on Free Speech),” 25 มีนาคม 2563, <https://www.hrw.org/news/2020/03/25/thailand-covid-19-clampdown-free-speech> (เข้าถึงวันที่ 30 มีนาคม 2563).

¹⁰⁴ บทสัมภาษณ์ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 7 เมษายน 2563, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

“มีคนจับตาอยู่จริง ๆ”

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

กลายเป็นช่องทางเอาผิดกับคนเห็นต่าง หรือคนที่แจ้งเรื่องเข้าไปอย่างสุจริตหรือเปล่า เพราะไม่มี
ความโปร่งใส”¹⁰⁵

แม้ว่ารัฐบาลได้ให้คำมั่นทางวาจาว่าจะยุติการเผยแพร่เนื้อหาที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด นักกิจกรรม
หลายคนกล่าวกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า พวกเขาตกเป็นเป้าหมาย “วาทกรรมสร้างความเกลียดชัง”
และข้อมูลที่เป็นเท็จจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ในบางกรณีเจ้าหน้าที่ยังล้มเหลวในการดำเนินการใดเพื่อลบเนื้อหา
เหล่านี้¹⁰⁶

ณัฐฐาเล่าว่าแม่เธอเคยเข้าพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายครั้งเพื่อร้องเรียนต่อกรณีดังกล่าว เนื้อหาที่
พุ่งเป้าโจมตีเธอยังคงไม่ถูกลบจากพื้นที่ออนไลน์ “สำหรับดิฉัน [เจ้าหน้าที่]ไม่ได้ทำอะไรกับข้อร้องเรียนที่ดิฉัน
แจ้งไป ขนาดดิฉันไปพบกับทางทนาย ตอนที่นั่งคุยกับตำรวจเขาก็ให้ความช่วยเหลือดี เขาบอกว่า “ผมเจอคน
โพสต์แล้ว คนหนึ่งอยู่นครปฐม คนหนึ่งอยู่เชียงใหม่ ผมมีข้อมูลทุกอย่างแล้ว แบบนี้ผิดกฎหมาย ต้องเอาคนทำ
ผิดมาลงโทษ” แต่ก็ไม่มีความคืบหน้า... ดิฉันร้องเรียนเข้าไปเยอะมากแต่ตำรวจไม่เคยทำอะไรกับเรื่องนี้”¹⁰⁷

กาณห์เล่าถึงผลกระทบจากการที่เจ้าหน้าที่ไม่จัดการกับกรณีที่เขาถูกละเมิดสิทธิออนไลน์ และความ
ล้มเหลวของเจ้าหน้าที่ในการสืบสวนกรณีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกโจมตี กาณห์กล่าวกับแอมเนสตี้ อินเตอร์
เนชั่นแนลว่า “ตอนผมโดนคดี คนวิจารณ์ผมเยอะ ทนายเห็นที่คนคอมเมนต์แล้วกลัวว่าพวกคลังเจ้าจะทำร้าย
ผมถ้าออกไปข้างนอกตอนกลางคืนคนเดียว... เขาบอกผมว่าอย่าออกจากบ้านยกเว้นว่าจำเป็น แล้วถ้าผมออกก็
ให้บอกครอบครัวหรือเพื่อนด้วย... ผมกลัวว่าจะโดนทำร้ายหรือถูกเก็บ ผมไม่อยากเป็นเหมือนจำนวิหรือ[เอกชัย]
ก่อนหน้านี้[เอกชัย]หรือจำนวิกิหาตัวคนทำร้ายไม่ได้ ผมกลัวว่าจะเป็นแบบนี้”¹⁰⁸

¹⁰⁵ บทสัมภาษณ์สุฤณี อาชวานันทกุลทางโทรศัพท์, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 28 ตุลาคม 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

¹⁰⁶ บทสัมภาษณ์ณัฐฐา มัทธนา, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 20 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย, และบทสัมภาษณ์กาณห์ พงษ์ประภาพันธ์, แอมเนสตี้
อินเตอร์เนชั่นแนล, 20 ตุลาคม 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

¹⁰⁷ บทสัมภาษณ์ณัฐฐา มัทธนา, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 20 พฤศจิกายน 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

¹⁰⁸ บทสัมภาษณ์กาณห์ พงษ์ประภาพันธ์, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 20 ตุลาคม 2562, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

3. กฎหมายที่ใช้เพื่อจำกัด การแสดงออกออนไลน์

รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งได้ปฏิบัติตามตัวอย่างของรัฐบาลสมัยก่อนหน้า โดยใช้กฎหมายที่คลุมเครือยับยั้งสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ แม้การดำเนินคดีต่อผู้ใช้อินเทอร์เน็ตด้วยมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) ได้ลดลงในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กฎหมายต่อไปนี้จะยังคงเป็นกรอบให้รัฐบาลเอาผิดทางอาญาต่อการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ถูกบังคับใช้ในปี 2550 และถูกแก้ไขเพิ่มเติมในปี 2560 กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่สอดส่องและปราบปรามเนื้อหาออนไลน์ พร้อมทั้งดำเนินคดีกับบุคคลตามข้อกำหนดที่กว้างขวางของกฎหมาย

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎหมายฉบับนี้กำหนดโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับบุคคลที่นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลอันเป็น "เท็จ" หรือที่ "บิดเบือน" "โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน"¹⁰⁹ "ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคง ในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิด ความตื่นตระหนกแก่ประชาชน"¹¹⁰ และ "ข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง แห่งราชอาณาจักรหรือ

¹⁰⁹ พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์, มาตรา 14(1), http://www.moi.go.th/pls/portal/docs/PAGE/MOI_2555/MOI/FIRST_PAGE/COMPUTER_2550/LAW-PRB.PDF (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

¹¹⁰ พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์, มาตรา 14(2), http://www.moi.go.th/pls/portal/docs/PAGE/MOI_2555/MOI/FIRST_PAGE/COMPUTER_2550/LAW-PRB.PDF (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย”¹¹¹ การส่งต่อหรือแชร์เนื้อหาใดที่ละเมิดมาตรา 14 มีโทษจำคุกสูงสุดห้าปี หรือปรับสูงสุด 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹¹²

ข้อหาข่มขู่

มาตรา 116 แห่งประมวลกฎหมายอาญากำหนดโทษจำคุกสูงสุดเจ็ดปีสำหรับบุคคลที่กระทำความผิด วาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นใดเพื่อให้ “เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขู่ใจ หรือใช้กำลังประทุษร้าย” หรือ “เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร” หรือ “ให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน”¹¹³

ข้อหาหมิ่นประมาททางอาญา

มาตรา 326 ถึง 333 แห่งประมวลกฎหมายอาญากำหนดความผิดฐานหมิ่นประมาท รวมถึงการใส่ความผู้อื่นด้วยข้อมูล “ที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง”¹¹⁴

ความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญามีโทษจำคุกสูงสุดหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นเสียแต่จะกระทำโดย “เอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ” ซึ่งมีโทษจำคุกสูงสุดสองปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท¹¹⁵

พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน) ซึ่งประกาศใช้ครั้งแรกในปี 2548 และประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม 2563 เพื่อตอบสนองต่อการระบาดของไวรัสโควิด-19 ให้อำนาจหน่วยงานรัฐจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและสิทธิมนุษยชนอื่นหากผู้ใดละเมิดข้อกำหนดที่คลุมเครือของกฎหมาย

¹¹¹ พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์, มาตรา 14(2), http://www.moi.go.th/pls/portal/docs/PAGE/MOI_2555/MOI/FIRST_PAGE/COMPUTER_2550/LAW-PRB.PDF (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

¹¹² พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์, มาตรา 14(2), http://www.moi.go.th/pls/portal/docs/PAGE/MOI_2555/MOI/FIRST_PAGE/COMPUTER_2550/LAW-PRB.PDF (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

¹¹³ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 116, https://library2.parliament.go.th/library/content_law/18.pdf (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

¹¹⁴ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 326, https://library2.parliament.go.th/library/content_law/18.pdf (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

¹¹⁵ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 328, https://library2.parliament.go.th/library/content_law/18.pdf (เข้าถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2562).

มาตรา 9 แห่งพ.ร.ก.ฉุกเฉินให้อำนาจเจ้าหน้าที่ยับยั้งข้อมูลซึ่ง “ที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวหรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร”¹¹⁶ มาตราดังกล่าวยังมอบอำนาจให้นายกรัฐมนตรีห้ามมิให้มีการ “ชุมนุมหรือมั่วสุมกัน...หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย” นอกจากนี้ข้อกำหนดที่ออกโดยอำนาจของพ.ร.ก.ฉุกเฉินยังห้ามมิให้มีการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโควิด-19 ซึ่งทางการไทยเห็นว่า “ไม่เป็นความจริง” รวมถึงมิให้มีการ “การชุมนุม การทำกิจกรรม หรือการมั่วสุมกัน ณ ที่ใดๆ ที่ในสถานที่แออัดหรือกระทำการดังกล่าวอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย”¹¹⁷ เจ้าหน้าที่สามารถฟ้องร้องต่อบุคคลด้วยข้อหาตามพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ หรือตามพ.ร.ก.ฉุกเฉินซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับสูงสุด 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹¹⁸

¹¹⁶ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “วิธีรับมือต่อโควิด-19ของทางการไทยต้องไม่นำไปสู่ข้อจำกัดด้านสิทธิมนุษยชนที่ไม่สมเหตุผล (Thai Authorities' Covid-19 Response Must Not Lead to Unwarranted Restrictions on Human Rights and Freedom of Expression)”, 27 มีนาคม 2563, <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA3920422020ENGLISH.PDF> (เข้าถึงวันที่ 30 มีนาคม 2563).

¹¹⁷ (คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ) ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน) (ฉบับที่ 1), http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/E/069/T_0010.PDF (เข้าถึงวันที่ 8 เมษายน 2563).

¹¹⁸ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “วิธีรับมือต่อโควิด-19ของทางการไทยต้องไม่นำไปสู่ข้อจำกัดด้านสิทธิมนุษยชนที่ไม่สมเหตุผล (Thai Authorities' Covid-19 Response Must Not Lead to Unwarranted Restrictions on Human Rights and Freedom of Expression)”, 27 มีนาคม 2563, <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA3920422020ENGLISH.PDF> (เข้าถึงวันที่ 30 มีนาคม 2563).

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก ระบุว่ารัฐพึงเป้าหมายควบคุมข้อมูลมากขึ้น โดยเฉพาะข้อมูลออนไลน์ ผ่านการบังคับใช้กฎหมายที่คลุมเครือและจำกัดสิทธิปราบปรามเนื้อหาที่ชอบธรรม¹¹⁹ ช่วงห้าปีภายใต้รัฐบาลทหาร พร้อมทั้งความถดถอยของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยนับเป็นหนึ่งในรัฐนั้น วิธีการรับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของรัฐบาลยังชี้ให้เห็นว่ามีแนวโน้มจะกระชับข้อจำกัดให้เข้มงวดขึ้น

สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกไม่อาจมีเพียงในกรณีที่มีข้อมูลหรือความคิดเห็นมีความสอดคล้องกับผู้รับสาร หรือปราศจากเนื้อหาที่ทำให้ผู้รับสารไม่พอใจ หรือเป็นการไม่แสดงความเห็น แต่ยังรวมถึงข้อมูลหรือความคิดเห็นที่ไม่เห็นพ้อง หรือกระทบกระทั่ง หรือทำให้รัฐหรือประชาชนกลุ่มใดไม่พอใจ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ในฐานะหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อกำกับดูแลการบังคับใช้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ได้กล่าวว่า “มาตรการที่จำกัดสิทธิต้องสอดคล้องกับหลักการความได้สัดส่วน มาตรการเหล่านี้ต้องมีความเหมาะสมในการบรรลุหน้าที่คุ้มครอง มาตรการเหล่านี้ต้องเป็นเครื่องมือที่ล่งล้ำ [สิทธิมนุษยชน] น้อยที่สุดจากมาตรการทั้งหมดเพื่อบรรลุหน้าที่คุ้มครอง มาตรการเหล่านี้ต้องได้สัดส่วนกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการคุ้มครอง”¹²⁰

รัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินการที่เด็ดขาดและครอบคลุมเพื่อยกเลิกข้อเสียนี้อย่างเร่งด่วนและไม่ให้มีข้อจำกัดเพิ่มเติมภายใต้ข้ออ้างการรับมือต่อการระบาดใหญ่ของโควิด-19 ด้วยข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเรียกร้องให้รัฐบาลไทยจัดตั้งหน่วยงานเพื่อปฏิรูปการดำเนินงานให้หลายด้าน ในฐานะรัฐภาคีแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เราเน้นย้ำว่าประเทศไทยมีพันธกรณีระหว่างประเทศในการเคารพสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก รวมถึงการแสดงออกออนไลน์ รัฐบาลต้องดำเนินการมากกว่านี้เพื่อรับประกันว่าปฏิบัติตามพันธกรณีเหล่านี้

¹¹⁹ รายงานผู้รายงานพิเศษเพื่อเสริมสร้างสนับสนุนและปกป้องสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก, 6 เมษายน 2561, A/HRC/38/35 <https://undocs.org/en/A/HRC/38/35> (เข้าถึงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563).

¹²⁰ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, ข้อคิดเห็นทั่วไปที่ 34, UN Doc. CCPR/C/GC/34 (2544), ย่อหน้า 34.

ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไทย

- เคารพ ปกป้อง ส่งเสริม และเติมเต็มสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ รวมถึงการแสดงออกออนไลน์
- ยุติกระบวนการทางอาญาทั้งหมดต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักกิจกรรม นักข่าว นักการเมือง และบุคคลอื่น ผู้ตกเป็นเป้าหมายเพียงเพราะใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกอย่างสงบ พร้อมทั้งปล่อยตัวบุคคลที่ถูกควบคุมตัวทันทีอย่างไม่มีเงื่อนไข
- ยุติการฟ้องร้องคดีทางอาญาต่อบุคคลใด เพียงเพราะการใช้สิทธิมนุษยชนอย่างสงบ รวมถึงสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์
- ยุติการมีส่วนร่วมของกระทรวงเศรษฐกิจดิจิทัลและสังคมในศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมและในการดำเนินงานตรวจสอบข้อเท็จจริง พร้อมทั้งจัดตั้งหน่วยงานภายนอกที่เป็นกลาง ถ่วงดุล และเป็นอิสระ เพื่อตรวจสอบกรณีร้องเรียนข้อเท็จจริงใดที่อาจก่อให้เกิดอันตราย
- สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตให้ใช้สิทธิมนุษยชนอย่างสงบ รวมถึงสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก โดยปราศจากการข่มขู่ คุกคาม จับกุม หรือดำเนินคดี

ข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา

- แก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายที่จำกัดสิทธิ หรือที่บัญญัติให้การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์อย่างสันติเป็นความผิด เพื่อรับประกันว่ากฎหมายดังกล่าวสอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของประเทศไทย ได้แก่
 - พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
 - มาตรา 116 (การยุยงปลุกปั่น) แห่งประมวลกฎหมายอาญา
 - มาตรา 326 ถึง 333 (การหมิ่นประมาท) แห่งประมวลกฎหมายอาญา และ
 - พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน
- พัฒนาเกณฑ์และระยะเวลาการยกเลิกหรือแก้ไขกฎหมายเหล่านี้ ผ่านการหารือกับภาคประชาสังคมไทย รวมทั้งหน่วยงานองค์กรสหประชาชาติที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบเวลาที่เพียงพอสำหรับการตรวจสอบและหารือ

"มีคนจับตาอยู่จริง ๆ"

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลอื่น

- เรียกร้องให้ทางการไทยยุติการดำเนินคดีอาญาต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักกิจกรรม นักข่าว นักการเมืองและบุคคลอื่น ผู้ตกเป็นเป้าหมายเพียงเพราะใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกอย่างสงบ พร้อมทั้งเรียกร้องให้ทางการไทยแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพการแสดงออกออนไลน์

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่น
แนลเป็นขบวนการระดับโลก
เพื่อสิทธิมนุษยชน
เมื่อมีความยุติธรรม
ต่อคน ๆ หนึ่งย่อมเป็น
เรื่องสำคัญต่อบุคคลทั้งปวง

ติดต่อเรา

info@amnesty.org

+44 (0)20 7413 5500

ร่วมสนทนา

www.facebook.com/AmnestyGlobal

[@Amnesty](https://twitter.com/Amnesty)

“มีคนดูจับตาดูอยู่จริง ๆ”:

ข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย

ทางการไทยจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์อย่างกว้างขวาง แทนที่จะยกเลิกรูปแบบการเอาผิดกับเนื้อหาที่มีลักษณะวิพากษ์วิจารณ์รัฐ รัฐบาลกลับยังคงดำเนินคดีกับบุคคลเพียงเพราะใช้เสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ พร้อมทั้งข่มขู่คุกคามผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

นับตั้งแต่การเลือกตั้งในเดือนมีนาคม 2562 ทางการไทยยังคงดำเนินคดีอาญากับบุคคลที่สังเกตเห็นข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของรัฐบาล ไม่ว่าพวกเขาจะวิพากษ์วิจารณ์ตำรวจ ทหาร หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งประเทศไทย บุคคลที่ตรวจสอบกิจกรรมของหน่วยงานรัฐเหล่านี้และเรียกร้องความยุติธรรมต้องเผชิญกับโทษจำคุกและค่าปรับมูลค่าสูง

